

(049.7) 351.852.1: 069 (492) (060.51) "1997/2000"

96-319b

Een cultuur van verandering
Advies Cultuurnota 1997-2000

Musea

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

Een cultuur van verandering *Advies Cultuurnota 1997-2000*
bestaat uit 15 afzonderlijke delen:

Algemeen

- 1 Beeldende Kunst, Bouwkunst en Vormgeving
- 2 Musea
- 3 Monumenten en Archeologie
- 4 Archieven
- 5 Letteren
- 6 Bibliotheken
- 7 Media
- 8 Film
- 9 Theater
- 10 Muziek en Muziektheater
- 11 Dans
- 12 Amateurkunst en Kunsteducatie
- 13 Festivals
- 14 Bovensectoraal

Het algemene deel bevat een lijst met alle aanvragers per sector met daarin naam van de instelling en advies: +/- ± / o. Deze codering vindt u ook terug boven elk instellingsadvies.

Het financiële kader onder aan elk instellingsadvies is gebaseerd op door het Ministerie van OCenW verstrekte cijfers.

Verklaring:

- + subsidie verhogen
- subsidie verlagen
- ± globaal huidige subsidie continueren
- o verzoek afwijzen / subsidie beëindigen

Indien een subsidie-advies niet van toepassing is, zal er geen teken zichtbaar zijn.

De tekst van Een cultuur van verandering is ook te vinden op internet:
<http://www.sdu.nl/overheid/cultuur>

Inhoud

Inleiding 5

Kastelen en Huizen

Stichting Paleis Het Loo 10
Stichting Museum Slot Loevestein 12
Stichting Rijksmuseum Muiderslot 14
Haags Historisch Museum/De Gevangenpoort 16
Stichting Huis Doorn 17

Oudheden en volkenkunde

Stichting Rijksmuseum van Oudheden 18
Rijksmuseum Het Koninklijk Penningkabinet 20
Museum van het Boek/Museum Meermanno-Westreenianum 22
Rijksmuseum voor Volkenkunde 24
Stichting Afrika Museum 26

Scheepvaart en openlucht

Stichting Nederlands Scheepvaartmuseum Amsterdam 28
Nederlands Openluchtmuseum 30
Stichting Rijksmuseum Het Zuiderzeemuseum 32

Kunst

Rijksmuseum Amsterdam 34
Van Gogh Museum 37
Stichting Koninklijk Kabinet van Schilderijen Mauritshuis 39
Kröller-Müller Museum 41
Rijksmuseum Twenthe 43

Natuurwetenschap, Natuurhistorisch en Wetenschappen

Museum Boerhaave 45
Teylers Museum 47
Nationaal Natuurhistorisch Museum 49

Cultuurhistorisch

Museum Catharijneconvent 51
Joods Historisch Museum 53
Keramiekmuseum het Princessehof 55
Museum Boijmans Van Beuningen 57

Ondersteunend en belangbehartigend

Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie 59
De Nederlandse Museumvereniging 61
Nederlands Instituut voor Cultuurbehoud (i.o.) 63

Nieuwe subsidieaanvragen

Museon 66

Museum voor Volkenkunde 68
Nationale Stichting De Nieuwe Kerk 70
Nederlandse Federatie van Vrienden van Musea 72
Stichting Nationaal Rijtuigmuseum 74
Tropenmuseum 76

Mondriaan Stichting, voor advies zie Beeldende Kunst, Bouwkunst en Vormgeving

Inleiding

De Raad heeft besloten dat naar aanleiding van de beleidsplannen op het terrein van de musea op instellingsniveau geen uitspraken gedaan worden over de toekenning van middelen. De door het departement aangeleverde financiële gegevens waren nogal onoverzichtelijk en niet compleet. Onduidelijk was daardoor aan welk kader de beleidsplannen getoetst moesten worden en welke ruimte vast was en welke beschikbaar was voor nieuw beleid. In een zeer laat stadium, op 27 maart j.l., kreeg de Raad beschikking over meer recente financiële gegevens die echter als zodanig ook moeilijk te gebruiken waren. De budgetten in de museumsector, die vaak in hoge mate historisch bepaald lijken, liggen immers voor het grootste deel vast vanwege de meerjarenaafspraken die reeds bij de verzelfstandiging gemaakt zijn tussen het departement en de voormalige rijksmusea. De Raad heeft derhalve volstaan met in enkele gevallen aan te geven dat een instelling voor de uitvoering van een bepaalde functie of nieuwe activiteit meer middelen ter beschikking moet worden gesteld. Daarbij is vooral gekeken naar die gevallen waar investeringen aantoonbaar het hele veld ten goede komen of een voorbeeldfunctie kunnen vervullen, waar gaten dreigen te vallen in de Collectie Nederland of waar dat uit het oogpunt van het behoud van waardevolle collecties noodzakelijk is.

Uit de voorgelegde beleidsplannen kwam verder een aantal algemene punten naar voren.

Het is de Raad opgevallen dat bepaald niet alle voorgelegde beleidsplannen van de verzelfstandigde rijksmusea blijk geven van openheid naar de omgeving en van een geïnspireerde visie op de museale taken in de toekomst. Geconstateerd wordt dat veel instellingen zich weinig onafhankelijk en kritisch hebben opgesteld waar het gaat om de interpretatie van de door de Staatssecretaris in 'Pantser of Ruggegraat' geformuleerde uitgangspunten. De wijze waarop deze uitgangspunten worden verwerkt is niet altijd even overtuigend. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat deze nota daar mede debet aan is.

Musea in het veld

Uit de beleidsplannen komt te veel het beeld naar voren van de rijksinstellingen als het museum of de basisvoorziening op een bepaald gebied. Samenwerking met andere grote musea in dezelfde sector wordt slechts heel voorzichtig aangestipt en gaat veelal niet verder dan overleg of afstemming op onderdelen als dat wederzijds voordelig is.

De Raad meent dat in nauwere samenwerkingsverbanden met beleidsafstemming op bestuurlijk niveau wel eens aanzienlijk voordeel te behalen zou kunnen zijn, zowel met betrekking tot de bedrijfsvoering als in de strijd om het publiek en op het gebied van de Collectie Nederland. De Raad is benieuwd naar de visie van de Staatssecretaris op de plaats, positie en rol van de voormalige rijksmusea in het bestel.

Collectiebeleid/Collectie Nederland

De Raad constateert dat musea over het algemeen hun taken ten aanzien van het verzamelen, beheren en behouden van collecties met grote zorg uitvoeren. Uit de beleidsplannen blijkt dat er veel middelen en menskracht in geïnvesteerd worden.

De passages over de eigen positie in het veld en het collectiebeleid geven vaak de indruk dat onvoldoende inzicht bestaat in of rekening gehouden wordt met de rest van het veld. Met de uitdagingen van de Collectie Nederland wordt wisselend omgegaan. Sommige instellingen koesteren een liberale opstelling met betrekking tot het bruikleenverkeer, maar spreken zich expliciet uit tegen herverkaveling van collecties. Andere instellingen geven in hun beleidsplan de indruk dat de Collectie Nederland-gedachte gemeengoed aan het worden is in de museumwereld. In het collectiebeleid vindt inderdaad meer en meer afstemming plaats met collega-musea. In dit kader zou zoveel mogelijk voorkomen moeten worden dat musea onderling 'loan fees' gaan doorberekenen. De Raad wil dit punt speciaal onder de aandacht van de Nederlandse Museumvereniging brengen. Het hanteren van bepaalde tarieven voor verleende diensten of afgestane bruiklenen ten aanzien van commerciële instellingen als kunsthallen ligt daarentegen voor de hand.

Wat betreft de onderlinge afstemming constateert de Raad dat instellingen het nog te vaak problematisch vinden om keuzen te maken met betrekking tot hun verzamelgebied. Er is in het algemeen sprake van een weinig open houding ten opzichte van wat collega's doen. Ook selectie en afstoting worden nog als moeilijk ervaren.

In dit verband wil de Raad uw aandacht vragen voor een algemeen punt. Hij constateert dat er bij musea in de regio een zeker gevaar bestaat van een accentverlegging naar moderne kunst ten nadele van het cultuurhistorische deel van de collectie aan de hand waarvan de eigen (plaatselijke of regionale) geschiedenis in beeld kan worden gebracht. Hiermee verdwijnt de oorspronkelijke functie van deze musea met betrekking tot de regionale cultuurgeschiedenis. Deze taken kunnen niet altijd door andere instellingen opgevangen worden waardoor een deel van ons cultureel erfgoed verloren zou kunnen gaan. De Raad ziet dit als een verarming van het museale aanbod in ons land.

Publieksbeleid en educatie

Het marketing- en publieksbeleid is in veel beleidsplannen niet voldoende uitgewerkt en doordacht. Enerzijds is er sprake van een 'ideologische marketing', gericht op bijvoorbeeld allochtonen of jongeren, anderzijds is het werven van meer inkomsten de doelstelling. Tussen deze heel verschillende marketingdoelen wordt onvoldoende onderscheid gemaakt, ook niet in de gekozen beleidsinstrumenten. Er bestaat verwarring over de gehanteerde terminologie en veel musea lijken niet te beseffen dat marketingbeleid een integraal onderdeel moet zijn van het beleid van een instelling.

Ten aanzien van het publieksbeleid vragen veel musea, enkele belangrijke uitzonderingen daargelaten, zich nauwelijks af waarin het publiek geïnteresseerd zal zijn. Er wordt veel vanuit de eigen kennis en interesse gedacht en men probeert te weinig aan te sluiten bij de wereld van de bezoekers.

Educatief beleid als uitvloeisel van de functie die musea voor zichzelf zien weggelegd in de maatschappij ontbreekt veelal in de beleidsplannen. Ook hier valt het gesloten karakter van musea op. Nog te weinig wordt een relatie gelegd met andere onderdelen van het Ministerie van OCenW.

De meeste musea schetsen in hun beleidsplannen geen reëel beeld van de aantallen toekomstige bezoekers.

Wetenschappelijk onderzoek

Musea werken hun wetenschappelijke taken nog te weinig uit. De term wetenschappelijk wordt niet duidelijk gedefinieerd en wordt te pas en te onpas gebruikt. In weinig plannen wordt een voorstel gedaan voor samenwerking of afstemming met andere onderdelen van het Ministerie van OCenW, zoals de universiteiten en instellingen met wetenschappelijke taken. Er zou veel meer sprake moeten zijn van een wisselwerking tussen musea en universiteiten, bijvoorbeeld door inpassing van museaal onderzoek in universitaire onderzoeksprogramma's. Van de wisselwerking tussen de verschillende disciplines zou ook veel beter gebruik gemaakt moeten worden. Tenslotte zou ook meer afstemming moeten plaatsvinden op het terrein van de bibliotheekvoorzieningen en inzake de aansluiting bij gangbare ontsluitingssystemen.

In dit verband wil de Raad ingaan op de problematiek van de universitaire collecties. Een belangrijk deel van de wetenschappelijke Collectie Nederland wordt beheerd door universiteiten. De Raad is verheugd dat de Staatssecretaris als vervolg op het rapport 'Universitaire collecties en cultuurschatten' opdracht heeft gegeven de collecties op dit terrein te inventariseren en de cultuurhistorische waarde ervan en de problemen met betrekking tot het behoud te onderzoeken. Op basis van deze rapportage zal een verdere aanpak worden ontwikkeld. Vanzelfsprekend is de Raad gaarne bereid over dit plan van aanpak nader te adviseren.

Musea als ondernemingen

Veel van deze beleidsplannen zijn naar de mening van de Raad geen ondernemingsplannen te noemen. De meeste musea functioneren kennelijk nog niet als ondernemingen in de zin van organisaties die zich bewust zijn van hun maatschappelijke functie. Een heldere visie op de rol van het museum, de kansen, risico's, bedreigingen en verantwoordelijkheden ontbreekt in veel gevallen. Er zijn slechts enkele musea die er in hun plannen blijken van geven dat zij de verantwoordelijkheid hebben om zich maximaal in te zetten ten behoeve van de samenleving, gezien het feit dat ze in hoge mate door de gemeenschap gefinancierd worden. De Raad constateert dat de verzelfstandiging in een aantal gevallen nog geen fundamentele verandering van denken teweeg heeft gebracht. Het heeft de Raad in het bijzonder verbaasd dat er zo weinig geschreven wordt over de verandering in de organisaties, die als gevolg van de verzelfstandiging is opgetreden, c.q. zou moeten optreden.

Er zijn slechts enkele musea die met echt vernieuwende of inspirerende ideeën komen en dat zijn vaak musea die al tot op grote hoogte als zelfstandige ondernemingen functioneren. In de beleidsplannen blijft het te vaak bij wensen

en klachten die door de overheid opgelost moeten worden. Musea zien zichzelf nog te weinig als zelf verantwoordelijke instellingen en dat is, zo kort na de verzelfstandiging wellicht ook wel te begrijpen. Wil de verzelfstandigingsoperatie echter slagen dan zal er toch echt een frisse ondernemingsgeest moeten gaan waaien en zullen inspanningen gedaan moeten worden in de toerusting van musea om met de noodzakelijke deskundigheid de toekomst tegemoet te kunnen treden.

Financiële aspecten van de bedrijfsvoering

De financiële paragrafen van de beleidsplannen zijn vaak ondoorzichtig, met name ten aanzien van de zelf gegenereerde inkomsten en ramingen met betrekking tot toekomstige fondsenwerving. Daar komt bij dat de musea in financiële zin onderling heel moeilijk te vergelijken zijn.

Vrijwel alle musea vragen meer structurele middelen van de overheid dan in de voorgaande periode (in totaal circa f 40 mln), maar blijven te vaak in gebreke wanneer zij moeten aangeven op welke wijze zij deze middelen denken in te zetten.

Opmerkelijk is dat er grote verschillen bestaan tussen de individuele musea waar het gaat om de verhouding tussen de eigen inkomsten en de ontvangen subsidies. De Raad beseft dat er wat dit betreft verschillen zijn in de uitgangsposities van de betrokken musea. Hij is echter van oordeel dat de eerder bedoelde verschillen daarop niet geheel zijn terug te voeren en dat het beleid en de inspanningen van de musea zelf hierbij ook een rol spelen.

De door musea geleverde onderbouwing voor bijvoorbeeld nieuwe investeringen en gewenste structurele uitbreidingen is over het algemeen onvoldoende. Er wordt geen deugdelijke argumentatie gegeven waarom de bestaande middelen niet toereikend zijn, waarom er geen andere interne prioriteitstelling kan plaatsvinden en wat dat extra geld vervolgens zal opleveren. Opvallend is voorts dat, op een enkele uitzondering na, in de beleidsplannen niet wordt aangegeven hoe de sinds kort geldende BTW-plichtigheid van musea en de inkomsten die dit kan opleveren, doorwerkt in de ramingen.

Ook wordt slechts zelden in het kader van de integrale exploitatie aangegeven hoe inkomsten van vriendenverenigingen en steunstichtingen worden ingezet. Als de financiële claims van de musea gehonoreerd worden zal het aandeel van de overheidsfinanciering in een aantal instellingen verder toenemen. In het licht van de verzelfstandigingsoperatie is dit een markant gegeven. Wanneer dit gegeven gecombineerd wordt met de door de musea optimistisch ingeschatte aantallen te verwachten bezoekers (en daarmee inkomsten) dan is dit zorgwekkend.

Een ander probleem is hoe omgegaan moet worden met de beoordeling van ambitieuze, slechts op papier uitgewerkte, plannen en de financiële claims die daaraan verbonden zijn. Pas later zal immers duidelijk worden wat er in de praktijk van die plannen terecht is gekomen. De relatie tussen taken en middelen zal op een veel heldere manier moeten worden aangegeven en ook zal een 'planning and control'-cyclus moeten worden ontwikkeld.

In de verhouding tussen eigen inkomsten en ontvangen subsidies bestaan grote verschillen.

Benodigde financiën musea

De financiële situatie met betrekking tot de rijksgesubsidieerde musea is niet erg doorzichtig. De Raad beschikt over de beleidsplannen van de betrokken instellingen; deze plannen zijn echter nog niet erg vergelijkbaar waar het gaat om de inzichtelijkheid van de financiële huishouding. Duidelijk is slechts dat de claims bij elkaar oplopen tot circa f 40 mln gulden.

Aangezien de Raad geen inzicht heeft in de meerjarenafspraken die in het kader van de verzelfstandiging zijn gemaakt en al evenmin in de 'lasten met een onontkoombaar karakter' waarvan in de adviesaanvraag sprake is, heeft hij zich niet uitgesproken over het niveau van de gewenste structurele bekostiging per instelling.

Duidelijk is wel dat substantiële middelen voor nieuw beleid in de museumsector dringend noodzakelijk zijn, zoals ook in de adviesaanvraag wordt gesteld. Naar het oordeel van de Raad is voor intensivering en vernieuwing van het museumbeleid, nog los van de lopende verplichtingen en van de effecten van de museum-CAO, tenminste structureel f 10 mln nodig: f 4 mln voor verruiming van de aankoopbudgetten (te verdelen over alle typen collecties en onder te brengen bij de Mondriaan Stichting); f 3 mln voor productvernieuwing, f 2 mln voor educatieve producties en f 1 mln voor organisatieontwikkeling. De Raad kan zich in principe vinden in de notie dat waarschijnlijk een deel van deze middelen in de museumsector zelf kan worden gevonden door het stellen van posterioriteiten. Hierbij tekent de Raad aan zich te kunnen verenigen met de gedachte dat het Deltaplan eindig is - het was immers ook zo bedoeld - maar dat hij bepaald geen voorstander is van een al te snelle afbouw, zeker niet in de richting van de niet-rijksmusea. Met relatief beperkte middelen kan hier immers veel worden bereikt voor het behoud van collecties in Nederland.

De Raad is kortom van oordeel dat:

- a. besparingen op het Deltaplan aan nieuw beleid in de betreffende sector ten goede moeten komen, en
 - b. dat de besparingsmogelijkheden op het Deltaplan voor deze planperiode niet te hoog moeten worden ingeschat en dat een absolute verruiming van het totale budget met een bedrag van f 2 tot f 4 mln onontkoombaar zou kunnen zijn.
- Tenslotte tekent de Raad aan van oordeel te zijn dat extra middelen primair ten goede moeten komen aan het uitvoerende werk, aan concrete museale projecten. Gelet op de beperktheid van de middelen wil de Raad adviseren af te zien van investeringen in kostbare nieuwe koepelorganisaties, fusies e.d. Bij de afweging van de noodzakelijkheid of wenselijkheid daarvan zullen uitdrukkelijk ook kostenaspecten moeten worden betrokken. Vooralsnog is de Raad van oordeel dat dergelijke ingrepen alleen verdedigbaar zijn wanneer ze niet tot meerkosten - en bij voorkeur tot directe besparingen - leiden.

Stichting Paleis Het Loo

Inleiding

De Stichting Paleis Het Loo te Apeldoorn stelt zich ten doel 'de gebouwen met hun inventaris en omliggende terreinen volgens museale normen te behouden en te beheren teneinde de herinnering aan de bewoning door het voorgeslacht van het Staatshoofd en de geschiedenis van de relatie tussen het Huis Oranje-Nassau en Nederland levend te houden'.

Beoordeling

In algemene zin merkt de Raad op dat het beleidsplan sterk intern gericht is. De Raad is van mening dat door de stichting met de hierboven geciteerde doelstelling creatiever zou kunnen worden omgegaan. Inhoudelijk biedt het onderwerp van koningshuizen en het Huis Oranje-Nassau in het bijzonder veel meer interessante aanknopingspunten voor verdere uitwerking dan thans uit het beleidsplan naar voren komt. Te denken valt bijvoorbeeld aan het geheel eigen karakter van ons koningshuis in vergelijking met andere dynastieën in het buitenland.

Hoewel Het Loo jaarlijks een aanzienlijk aantal bezoekers trekt (300.000), mist de commissie in het plan een duidelijke visie ten aanzien van het publieksbeleid. In het beleidsplan wordt nauwelijks ingegaan op vragen als wat het museum 'de bezoeker' precies te bieden heeft en hoe het museum met de verwachtingen van het publiek zelf omgaat, zowel inzake de vaste presentatie als tijdelijke tentoonstellingen. Hoewel een werkelijk inspirerende visie op het aankoopbeleid wordt gemist is de Raad het met de stichting eens dat het wel erg minimale budget voor aankopen enige verruiming behoeft.

Aansluitend op het eerstgenoemde punt kan geconcludeerd worden dat het museum in het beleid te veel uitsluitend inspeelt op een bepaald soort 'oranje-gevoel' van de bezoekers. Naar de mening van de Raad wordt hierdoor het onderwerp en de verzameling te beperkt en te eenzijdig belicht en blijven andere aspecten, die ook mogelijkheden voor groei en differentiatie van het publiek met zich mee zouden kunnen brengen, onderbelicht.

Conclusie

De Raad constateert dat het beleidsplan weinig aanknopingspunten biedt met de uitgangspunten van de Staatssecretaris in de nota 'Pantser of ruggegraat'. Het beleid van de Stichting Paleis Het Loo zou naar de mening van de Raad moeten worden bijgesteld op de hierbovengenoemde punten en gelet op de ontwikkelingen die zich elders voordoen zouden de mogelijkheden van het museum systematischer verkend moeten worden.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>11,400</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>8,700</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>9,200</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>60,400</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>43,700</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Stichting Museum Slot Loevestein

Inleiding

De Stichting Museum Slot Loevestein te Poederrijen stelt zich ten doel 'representatieve collecties samen te stellen, in stand te houden en te verbeteren van voorwerpen van geschiedenis en kunst betreffende Slot Loevestein. De stichting houdt hiertoe in stand het in oorsprong dertiende-eeuwse complex Slot Loevestein met bijbehorende slotgracht, tuinen en bijgebouwen als goed voorbeeld van een middeleeuwse weerbare waterburcht.'

Beoordeling

Vooraf dient te worden opgemerkt dat rekening is gehouden met de omstandigheid dat recent een nieuwe directeur is aangesteld en dat als er al sprake is van nieuwe beleidsvoornemens niet verwacht mag worden dat deze volledig uitgewerkt zijn.

Voor de toekomst wordt in het beleidsplan 1997-2000 aan twee richtingen gedacht: enerzijds versterking van de uitstraling van het kasteel als historisch monument en verdedigingswerk, anderzijds het voortzetten van de reeds gezette stappen in de richting van Loevestein als centrum van de Nederlandse rechtscultuur.

De Raad ziet de behoudstaak die de stichting in zijn doelstelling noemt als de belangrijkste taak. Het behouden, beheren, en zorg dragen voor openstelling en goede bereikbaarheid van voor de Nederlandse geschiedenis belangrijke monumenten is van groot belang. Daar komt bij dat een historisch monument en 'lieu de mémoire' als Slot Loevestein vrij zeldzaam is in ons land.

De inhoudelijke band die daarnaast gelegd wordt met de (internationale) rechtswetenschap is voor de hand liggend en biedt zeker interessante aanknopingspunten voor verdere uitwerking. De manier waarop dat in het beleidsplan is gebeurd beschouwt de Raad echter niet als een voldoende doorwrochte aanzet daartoe. Het stuk is onsamenhangend en inhoudelijk worden nauwelijks keuzes gemaakt. De commissie adviseert de stichting dan ook zich te concentreren op de rechtswetenschap als inhoudelijk punt en alle andere elementen - aanpassing van de omliggende natuur, verlevendiging van de voorhof door rolspelers, verkenning van de mogelijkheden van een 'son et lumière', aandacht voor kloosterordes en militaire macht, etc. - voorlopig buiten beschouwing te laten.

Conclusie

De meest substantiële post op de begroting van het ondernemingsplan betreft de continuering van de externe ondersteuning door het adviesbureau Felix & Co. Gezien het inhoudelijke niveau van het beleidsplan plaatst de Raad een vraagteken bij de constatering van de stichting dat 'inschakeling van dit bureau tot aan het moment dat het ondernemingsplan gereed zal zijn' (vanwege de

voorgeschiedenis en vanwege het feit dat op dit moment het merendeel van de gelegde contacten via dit bureau loopt) gerechtvaardigd is. Het advies van de Raad op dit punt is dan ook negatief. Verder zal de Stichting een duidelijker keuze moeten maken ten aanzien van de vele in het rapport Felix genoemde opties en vervolgens de inhoudelijke uitwerking van de gekozen aspecten systematisch ter hand moeten nemen.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,550</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,300</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,800</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>4,600</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>3,400</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Stichting Rijksmuseum Muiderslot

Inleiding

De belangrijkste doelstelling van de Stichting Rijksmuseum Muiderslot in Muiden is representatieve collecties samen te stellen, in stand te houden en te verbeteren van voorwerpen van geschiedenis en kunst betreffende het Muiderslot. De stichting houdt hiertoe het in oorsprong dertiende-eeuwse complex 'Het Muiderslot' in stand met bijgebouwen, terreinen en slotgracht als gaaf voorbeeld van een middeleeuwse weerbare waterburcht.

Beoordeling

Vooraf dient te worden opgemerkt dat rekening is gehouden met de omstandigheid dat recent een nieuwe directeur is aangesteld en dat bij nieuwe beleidsvoornemens niet verwacht mag worden dat deze volledig uitgewerkt zijn. Het Ondernemingsplan, dat overigens wel een nadere uitwerking van de voornemens in het beleidsplan bevat, is door de directie op 29 februari nagestuurd aan het departement met het verzoek dit door te sturen aan de Raad, hetgeen niet gebeurd is.

Het Muiderslot is, net als het Slot Loevestein, een uniek historisch monument en belangrijke 'lieu de mémoire'. De zorg voor het behoud en onderhoud van dit monument is zonder meer de belangrijkste taak van de stichting. Voor het beleid voor de komende jaren zullen de kracht en uitstraling van het Muiderslot als monument met zijn historische betekenis en de culturele functie van het slot, die eveneens historisch bepaald is, richtinggevend zijn. In het plan wordt aangegeven dat de functie van het slot als podium voor culturele en literaire evenementen moet worden uitgebreid. De Raad is het daarmee eens. De in het beleidsplan aangegeven relaties met Floris V en P.C. Hooft bieden, zowel historisch als cultureel, op zich interessante inhoudelijke aanknopingspunten voor verdere uitwerking. Die uitwerking is in het beleidsplan echter nog te summier om goed te kunnen beoordelen (zie de opmerking hierboven over het Ondernemingsplan). De Raad onderschrijft echter wel de keuze die de stichting heeft gemaakt om langs deze twee lijnen verder te gaan. Ook de onderdelen publieksfunctie en publiekswerving hebben in het beleidsplan nog onvoldoende uitwerking gekregen. De raming van de eigen inkomsten uit nevenactiviteiten (f 120.000) lijkt aan de lage kant; uit een unieke en geografisch goed gelegen lokatie als die van het Muiderslot zouden meer inkomsten te genereren moeten zijn. Met het gebruik van de tuin in de zomerperiode voor beeldtentoonstellingen zal mogelijk een ander publiek bereikt worden dan doorgaans het Muiderslot bezoekt.

Conclusie

De komende jaren is een stijging van het gevraagde subsidiebedrag te zien; deze stijging wordt veroorzaakt door de noodzakelijke investering in menskracht voor de ontwikkeling van nieuw beleid. De Raad adviseert hiervoor een eenmalig investeringsbedrag toe te kennen in plaats van het structurele budget te verhogen. Naar de mening van de Raad kan op deze wijze het nieuwe beleid voldoende vorm gegeven worden en kan tevens voldoende basis gelegd worden om meer eigen inkomsten te genereren.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>1,100</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,500</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>1,050</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>5,500</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>3,500</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Haags Historisch Museum/De Gevangenpoort

Inleiding

Sinds de opheffing van de Rijksdienst Kastelenbeheer in 1995 is het beheer van De Gevangenpoort aan de gemeente Den Haag overgedragen. Voor de gemeente wordt De Gevangenpoort thans beheerd door het Haags Historisch Museum. Het beleidsplan, dat in hoofdzaak het Haags Historisch Museum betreft, wordt voorafgegaan door de begroting 1997-2000 voor De Gevangenpoort met een toelichting en de beoogde beleidsresultaten voor deze periode.

Beoordeling

De Raad is van mening dat het Haags Historisch Museum zich in eerste instantie moet concentreren op de instandhouding van het monument De Gevangenpoort en de daar aanwezige collectie. Daarnaast zullen educatieve activiteiten ten behoeve van scholen aandacht moeten krijgen. Uit de bij de begroting genoemde resultaten blijkt dat het museum de komende periode ook kiest voor deze aspecten.

Ten aanzien van de twee jaarlijks te realiseren kleine tentoonstellingen is het de Raad niet duidelijk wat het museum daarmee beoogt. Zowel het trekken van extra bezoek als het genereren van herhalingsbezoek lijken voor De Gevangenpoort weinig reële opties. Bovendien zou volgens het beleidsplan een groei van het aantal bezoekers boven de 35.000 per jaar problemen geven met de brandweer.

Conclusie

De Raad kan zich goed vinden in de door het Haags Historisch Museum uitgezette beleidslijnen, die gericht zijn op de instandhouding van het monument De Gevangenpoort, de collectie en op verbetering van de educatieve activiteiten.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,275</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,175</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,425</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>1,800</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>1,300</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Stichting Huis Doorn

Inleiding

Het landgoed Kasteel Huis Doorn dankt zijn bekendheid vooral aan de laatste bewoner, de gevluchte Duitse ex-keizer Wilhelm II, die er van 1920 tot zijn dood in 1941 woonde. Jaarlijks worden tussen de 45.000 en 50.000 bezoekers getrokken.

Beoordeling

Het beleidsplan van de Stichting Huis Doorn begint met een strategisch concept. Als eerste punt van dit concept wordt genoemd dat Kasteel Huis Doorn zijn unieke positie als vorstelijke woning van internationale allure wil consolideren, zo mogelijk versterken en gericht uitbouwen.

De Raad constateert echter dat het beleidsplan verder te eenzijdig beschrijvend van aard is. De in het strategisch concept verwoorde ambities, bijvoorbeeld op het gebied van het publieksbeleid, worden niet of nauwelijks uitgewerkt. Het streven nieuwe doelgroepen te benaderen, waaronder de jeugd en ouderen, komt niet reëel over. Hoewel op het gebied van het wetenschappelijk beheer en documentatie van de collectie een grote achterstand wordt geconstateerd maakt de stichting niet duidelijk hoe die zal worden ingelopen. De onder de zwakke punten genoemde ligging buiten de randstad lijkt de Raad gezien het huidige aantal bezoekers geen punt van betekenis.

Conclusie

De Raad is van mening dat het goed is dat een monument als Kasteel Huis Doorn in stand gehouden wordt. De belangrijkste taak van de stichting is zorg te dragen voor het beheer en de toegankelijkheid van het huis en de stichting zou zich ook op die taken moeten blijven concentreren. De ontwikkeling van nieuw beleid heeft naar het oordeel van de Raad geen prioriteit.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,725</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,425</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,325</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>3,900</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>2,100</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Stichting Rijksmuseum van Oudheden

Inleiding

'Uitgaande van een unieke collectie en van de wetenschappelijke kennis daarover, aan een breed publiek, op aansprekende wijze, een beeld te geven van de vroegste culturen en haar verzamelgebieden teneinde de belangstelling voor en de betrokkenheid bij het verleden in het algemeen en voor de verzamelgebieden in het bijzonder te vergroten' luidt de missie van het rijksmuseum van Oudheden (RMO) in Leiden.

Beoordeling

Vooraf dient te worden opgemerkt dat rekening moet worden gehouden met de omstandigheid dat recent een nieuwe directeur is aangesteld en dat als er al sprake is van nieuwe beleidsvoornemens niet verwacht mag worden dat deze volledig uitgewerkt zijn. Bovendien heeft het museum, dat met ingang van 1 juli 1995 verzelfstandigd is, te kampen gehad met aanzienlijke interne problemen.

Naar de mening van de Raad komt uit het beleidsplan ook geen dynamische visie naar voren. Het plan is sterk intern gericht en bevat geen echt vernieuwende elementen. De missie en doelstellingen concentreren zich in hoge mate op de in het museum aanwezige collectie en kennis. Het is wel positief dat geprobeerd wordt aanzetten te geven voor invulling van de publiekstaken.

Kernpunten in het beleid voor de komende periode zijn de verbouwing van het museum en de herinrichting van de vaste expositie en de ontwikkeling en profilering van het museum als kenniscentrum op het terrein van de archeologie. Het is evenwel duidelijk afleesbaar dat het museum worstelt met de vraag welke richting het nu eigenlijk op moet en welke boodschap het ten aanzien van het publiek uit wil dragen. Voor de beoordeling van het beleidsplan is een probleem dat veel van de genoemde aandachtspunten nog nader uitgewerkt moeten worden. Met name, maar niet alleen, het publieksbeleid blijft onduidelijk terwijl dit de komende periode cruciaal zal zijn voor de positionering van het museum. De aanzetten daartoe in het beleidsplan zouden verder uitgewerkt moeten worden.

Het RMO zal zijn rol als nationaal museum waar moeten maken door vanuit de eigen museale traditie en identiteit een bijdrage te leveren aan de actuele problematiek van de archeologie. Het gaat dan niet alleen om de beheerstaak ten aanzien van het archeologische erfgoed met bijbehorende documentatie en de daarmee verbonden functie als kenniscentrum, maar in het bijzonder ook om de educatieve taken voor een breed publiek.

Van belang is ook dat op de verschillende onderdelen van het beleid goede afstemming plaats vindt met de directe partners in het veld, in de eerste plaats de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, maar ook zusterinstellingen als het Allard Piersonmuseum en het Provinciaal Museum G.M. Kam. Daarnaast is ook de relatie met de Stichting voor de Nederlandse

Archeologie van belang. Op de relatie en afstemming met de partners wordt naar de mening van de Raad in het beleidsplan onvoldoende ingegaan.

De visie van het RMO op de selectieproblematiek voor bodemvondsten vraagt dringend om uitwerking.

Het onderzoeksbeleid is gebaat bij samenwerking met het universitaire circuit en de onderzoeksschool Archon. In combinatie met het voornemen tot uitbouw van de functie als kenniscentrum is het van belang dat bij de verdere ontwikkeling van omvangrijke databanken wordt samengewerkt met het expertisecentrum ARCHIS.

De voor de inrichting van de Binnenplaats begrote kosten zouden naar de mening van de Raad zeer kritisch bekeken moeten worden; zo lijken de ontwerpkosten exorbitant hoog.

Conclusie

Het beleidsplan kan op dit moment moeilijk beoordeeld worden aangezien veel elementen nog onduidelijk zijn. Voor de koers van het museum in de komende periode is uitwerking van het publieksbeleid en de educatieve taken dringend gewenst. Op de aanzetten die daarvoor in het beleidsplan worden gegeven zou het museum naar de mening van de Raad verder moeten gaan. De directie zou daartoe de komende tijd in de gelegenheid moeten worden gesteld.

Voorts acht de Raad het van het grootste belang dat het RMO zijn plaats in het veld helder bepaalt en afstemming bereikt met de directe partners in het veld. De koers van het museum zou duidelijk moeten zijn voordat tot grootschalige investeringen wordt overgegaan.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>6,000</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>5,200</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>6,500</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>48,100</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>44,700</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Rijksmuseum Het Koninklijk Penningkabinet

Inleiding

Het rijksmuseum Het Koninklijk Penningkabinet (KPK) in Leiden stelt zich ten doel het nationaal numismatisch cultuurgoed te beheren en te behouden voor huidige en toekomstige generaties. Door middel van spannende presentaties wil het KPK een breed publiek informeren over de wereld van het geld en de penningkunst. Het KPK streeft ernaar te functioneren als nationaal kennisinstituut op het vakgebied, waar de objecten in al hun samenhang met maatschappelijke en economische processen bestudeerd kunnen worden en de verworven inzichten verspreid worden onder relevante doelgroepen in binnen- en buitenland.

Beoordeling

In het beleidsplan geeft het museum duidelijk aan dat om deze missie te kunnen volbrengen samenwerking noodzakelijk is met de enige twee gelijkgestemde instellingen in ons land, het voorlichtingscentrum en numismatische afdeling van De Nederlandsche Bank en het Museum van de Munt. De Raad onderschrijft die gedachte. Zowel inhoudelijk als op het gebied van de bedrijfsvoering zijn daarvan voordelen te verwachten. Het Penningkabinet heeft behoefte aan meer expositieruimte voor vaste presentaties, een ruimte voor wisseltonstellingen en een ruimte voor de opvang van schoolklassen en andere groepen. Op het gebied van voorlichting en informatievoorziening zijn er personele knelpunten. De Raad vindt nauwe samenwerking (op termijn eventueel resulterend in een fusie) tussen het Penningkabinet en bovengenoemde instellingen dan ook voor de hand liggen aangezien de voordelen daarvan duidelijk zijn. Het museum zal in die situatie aanzienlijk beter toegerust zijn voor de in de missie geformuleerde doelen en zich kunnen concentreren op die elementen waar het goed in is (functie van kenniscentrum en organisatie van wisseltonstellingen).

Het museum signaleert dat als gevolg van het wegvallen van de Tijdelijke Aankoopregeling Beeldende Kunst nergens in Nederland nog een goed overzicht wordt gevormd van de ontwikkelingen op het terrein van de hedendaagse penningkunst. De Raad is het met het museum eens dat voor de dreigende lacunes die hierdoor in de Collectie Nederland zouden kunnen ontstaan een oplossing gevonden moet worden. In dit verband wordt verwezen naar de algemene opmerking van de Raad inzake de verhoging van de aankoopbudgetten.

Enkele elementen van het beleidsplan, met name ten aanzien van de educatieve taak van het museum en het marketingaspect, zijn naar de mening van de Raad nog onvoldoende uitgewerkt. Via de adviesfunctie zouden meer eigen inkomsten gegenereerd kunnen worden.

Conclusie

Uit het heldere en beknopte beleidsplan van het rijksmuseum Het Koninklijk Penningkabinet blijkt dat nauwe samenwerking met het voorlichtingscentrum en de numismatische afdeling van De Nederlandsche Bank en het Museum van de Munt aanzienlijke voordelen biedt. Deze samenwerking zal in de komende Cultuurnota-periode nader gestalte moeten krijgen. Een eenmalige investering in dit initiatief kan naar de mening van de Raad zinvol zijn als de drie instellingen besluiten tot nauwe samenwerking binnen een nationaal geld- en bankmuseum en er één gezamenlijke presentatie komt. De door het Penningkabinet gevraagde verhoging van het structurele budget kan ook pas beoordeeld worden als de bedoelde plannen een meer concrete vorm hebben aangenomen.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>1,400</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>1,400</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>1,700</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>9,600</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>9,500</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Museum van het Boek/Museum Meermanno-Westreenianum

Inleiding

Het Museum van het Boek/Museum Meermanno Westreenianum te Den Haag richt zich primair op de vorm en functie van het boek als cultuurverschijnsel. Met de collectie kan als enige in Nederland een volledig historisch overzicht worden geboden van de boek- en drukkunst op basis van kwalitatief hoogwaardig materiaal. Daarnaast wordt ook de veelzijdige collectie van Van Westreenen beheerd, die een goed voorbeeld is van een 19de eeuwse particuliere collectie.

Beoordeling

In het beleidsplan blijft onduidelijk wat de missie van het museum is, welke functie de directie voor het museum ziet ten aanzien van het publiek en welke relatie wordt nagestreefd met andere instellingen, zoals bijvoorbeeld het Scription in Tilburg. Als partner voor samenwerking wordt alleen de Koninklijke Bibliotheek genoemd. Over de afstemming van het collectiebeleid met andere musea en bibliotheken wordt niets gezegd.

Het museum heeft veel plannen, met name op het terrein van educatie, maar het is moeilijk te beoordelen wat daar werkelijk mee zal gebeuren en hoe die plannen gerealiseerd zullen worden.

De komende periode zal zowel de expositieruimte als de depotruimte kunnen worden uitgebreid en zal het knelpunt van het gebrek aan publieksvoorzieningen grotendeels opgelost zijn.

De eigen inkomsten zijn bescheiden (f 17.500 met 20.000 bezoekers) en de Raad mist in het beleidsplan ideeën om meer middelen te genereren. Er wordt een substantiële verhoging van het eigen budget gevraagd zonder dat overtuigend duidelijk wordt gemaakt voor welke nieuwe elementen dat aangewend zal worden.

Conclusie

De Raad is van mening dat het belangrijk is dat er enkele gespecialiseerde, kleine musea zijn die een klein inhoudelijk gebied bestrijken en een klein publiek van liefhebbers en specialisten bedienen, zoals het Museum Meermanno-Westreenianum en het Het Koninklijk Penningkabinet. Het versterken van het functioneren van deze musea, door het honoreren van op zichzelf navolgbare claims, heeft naar het oordeel van de Raad geen prioriteit. Daarnaast is de Raad van oordeel dat ook van dergelijke zeer gespecialiseerde musea wel wat meer marktgerichtheid en ondernemerschap verwacht mag worden.

De Raad wil het museum, mede gelet op de aanzienlijke overhead, in overweging geven om de mogelijkheden voor een nauwere samenwerking met de Koninklijke Bibliotheek te onderzoeken.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>2,350</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>2,100</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>2,150</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>13,100</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>12,500</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Rijksmuseum voor Volkenkunde

Inleiding

Het rijksmuseum voor Volkenkunde in Leiden wil deze en toekomstige generaties inzicht geven in de geschiedenis en ontwikkeling van niet-Westerse culturen. Een belangrijk element daarin is de aandacht voor de wisselwerking tussen die culturen en de contacten met Nederland.

Beoordeling

De komende periode zal geheel in het teken staan van de afronding van de Deltaplan-operatie en de uitvoering van het Structuurplan Rijksmuseum voor Volkenkunde, waarvoor in 1994 f 60 mln beschikbaar werd gesteld. De plannen voor de nieuwe inrichting en de boodschap die het museum daarmee wil uitdragen - dat er altijd sprake is geweest van migratie van individuen en bevolkingsgroepen en juist daaruit steeds belangrijke impulsen zijn voortgekomen - zien ervoor zover ze beoordeeld kunnen worden naar de mening van de Raad goed uit. Een goed punt in het plan is dat de plannen voor inrichting sterk gekoppeld zijn aan het publieksbeleid. Een belangrijk nieuw element wordt het Informatiecentrum dat in hoge mate geautomatiseerd zal zijn en dat de spil van de routing door het nieuwe museum zal worden. Een initiatief als de Verrekijkersclub voor kinderen vindt de Raad, mede tegen de achtergrond van de uitgangspunten van de Staatssecretaris, positief.

Dat het museum dé basisvoorziening voor Nederland is op het gebied van volkenkunde wordt verder nergens in het plan uitgewerkt. Het begrip basisvoorziening is naar de mening van de Raad een achterhaald begrip. De vraag is ook wat dat zou betekenen voor de afstemming met andere volkenkundige musea in Nederland.

De uitspraken ten aanzien van het collectiebeleid, samenwerking en taakafbakening roepen bij de Raad vraagtekens op. Het museum spreekt zich expliciet uit tegen herverkaveling van de collectie terwijl de andere musea in de volkenkundige sector een ander standpunt innemen. Een nadere onderbouwing van die stellingname ontbreekt hier. Anderzijds spreekt het museum zich wel uit voor een liberaal bruikleenverker.

In de bijgevoegde onderzoeksnota mist de Raad voorstellen voor onderzoek waaraan een duidelijk vraagstelling ten grondslag ligt. De werkzaamheden die in deze nota aan bod komen zijn sterk beschrijvend van aard.

Het is overigens positief dat expliciet aansluiting wordt gezocht bij het universitaire circuit.

Conclusie

De algemene indruk van de Raad over het beleidsplan is positief. Het rijksmuseum voor Volkenkunde ontwikkelt zich tot een museum dat als een bedrijflijk te opereren (medewerkers die in het kader van het Deltaplan veel kennis en expertise hebben verworven worden nu bijvoorbeeld op projectbasis uitgehuurd) en ook het uitvoeringsplan heeft een bedrijfsmatige opzet. De ontwikkeling in de richting van een bedrijfsmatig functionerend, publieksgericht museum verdient ondersteuning. De nieuwe inrichting kan daaraan, naar het oordeel van de Raad, een belangrijke bijdrage leveren.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>12,300</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>11,100</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>16,600</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>58,400</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>55,300</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Stichting Afrika Museum

Inleiding

De doelstelling van de Stichting Afrika Museum te Berg en Dal is het in wijde kring belangstelling wekken voor de culturen van Afrika, in het bijzonder voor de religieuze aspecten daarvan. Het museum wil door het verspreiden van kennis van de oorspronkelijke mens- en wereldbeelden van Afrika bezoekers de gelegenheid bieden om in contact te komen met Afrikaanse culturen en samenlevingen.

Beoordeling

De Raad vraagt zich af of de hier en daar wat negatieve toon die uit het beleidsplan naar voren komt wel een reëel beeld geeft van het functioneren van deze instelling. Het Afrika Museum trekt jaarlijks 80.000 bezoekers, een aanzienlijk aantal zeker gezien de bereikbaarheid van het museum en er worden behoorlijk veel eigen inkomsten genereerd. Met bescheiden middelen worden veel interessante activiteiten ontplooid. Door het tentoonstellingsbeleid wordt aan een breed publiek inzicht gegeven in actuele ontwikkelingen. De doelstellingen van het museum sluiten goed aan bij de uitgangspunten van de Staatssecretaris. Ook op het gebied van educatie zijn belangrijke initiatieven ontwikkeld. In het beleidsplan worden veel knelpunten genoemd die opgelost moeten worden en die ook al in het vorige beleidsplan aan de orde kwamen. Naar het oordeel van de Raad zijn deze claims op onderdelen gerechtvaardigd, met name waar het gaat om de versterking van de personele bezetting. Het Afrika Museum is zeker niet het enige museum dat zich met dit werelddeel bezig houdt, maar wel het enige museum dat uitsluitend Afrika verzamelt en presenteert. Naast samenwerking met het rijksmuseum voor Volkenkunde zou ook het Museum voor Volkenkunde in Rotterdam genoemd moeten worden. Het museum beschikt over een collectie van goede kwaliteit, die voor 63% eigendom is van de Stichting Congregatie van de Heilige Geest. De Raad vraagt zich af met het oog op de beschikbaarheid van die collectie of dat een probleem kan zijn voor het museum.

Wat betreft het zelfstandig wetenschappelijk onderzoek wordt opgemerkt dat de expertise daarvoor naar de mening van de Raad ook ingehuurd kan worden, zoals in veel musea gebeurt. Als er geen middelen zijn voor uitbreiding van de formatie zou het museum daarvoor een keuze moeten maken. Ook zou meer contact gezocht kunnen worden met de Katholieke Universiteit Nijmegen en bekeken worden of aansluiting bij het universitaire onderzoek mogelijk is.

Conclusie

Naar aanleiding van dit beleidsplan lijkt de Raad primair meer duidelijkheid gewenst van het Ministerie van OCenW over de positie van de structureel gesubsidieerde musea en over de subsidiëring van deze instellingen door het rijk, het Afrika Museum in het bijzonder. Die duidelijkheid is dringend gewenst opdat het museum de komende periode heldere keuzes kan maken, zich kan richten op de essentiële taken en de sterke punten van de collectie kan uitbouwen.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>2,300</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>1,800</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>1,500</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>11,900</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>9,900</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Stichting Nederlands Scheepvaartmuseum Amsterdam

Inleiding

Als missie heeft het Nederlands Scheepvaartmuseum in Amsterdam geformuleerd het bij een zo breed mogelijk publiek belangstelling voor en inzicht in alle aspecten van de Nederlandse maritieme cultuur, geschiedenis en kunst, mede in internationaal verband, te bevorderen. De collectie van het museum is breed en kwalitatief van zeer hoog niveau. De enige maritiem-historische collectie die in opbouw en kwaliteit vergelijkbaar is, is de verzameling van het Maritiem Museum Prins Hendrik in Rotterdam.

Beoordeling

In het beleidsplan staan de volgende hoofdpunten centraal: verbetering van het publieksprogramma en de investeringsnoodzaak. Om tot een aanvaardbaar niveau van collectiebeheer en -behoud te komen zijn investeringen noodzakelijk in automatisering, verwerving van externe depots en kantoren en klimatisering van de expositieruimten. Deze investeringen moeten worden gekoppeld aan vernieuwing en herinrichting van de basisexpositie en verbetering van de interne logistiek van het gebouw. De totale kosten voor aanpassing van de klimatisering en herinrichting bedragen f 33 mln

De vraag of de klimatologische omstandigheden kunnen worden verbeterd is cruciaal voor de toekomst van het museum. De Raad is van mening dat de consequentie van de keuze van het rijk om de voormalige rijksmusea te huisvesten in oude (en passende, zoals in het geval van het Zeemagazijn) gebouwen moet zijn dat ook voldoende middelen worden toegekend om de klimatisering in deze gebouwen op orde te brengen. Uit de toezeggingen aan bijvoorbeeld het rijksmuseum voor Volkenkunde voor de uitvoering van het Structuurplan en de claim van het Scheepvaartmuseum blijkt dat met dit punt kennelijk niet eenduidig wordt omgegaan. De Raad voegt hier aan toe dat het gebouw van het Scheepvaartmuseum als zodanig ook een grote (maritiem)historische waarde heeft. Bovendien heeft Amsterdam in de geschiedenis van ons land als zeevarende natie en met name in de Gouden Eeuw een zeer belangrijke rol gespeeld.

Wel moet geconstateerd worden dat het beleidsplan van het Scheepvaartmuseum niet erg helder is en weinig inhoudelijke visie bevat. De missie wordt niet goed uitgedragen en ook de positionering van het museum wordt niet duidelijk. Er lijkt weinig aansluiting te zijn gezocht bij de uitgangspunten van de Staatssecretaris. Ook worden weinig keuzes gemaakt en bij veel punten ontbreekt de argumentatie. Over het afnemende bezoekersaantal wordt nogal negatief gedaan terwijl die aantallen sinds 1990 verdubbeld zijn. Er worden daarentegen door het museum wel veel eigen inkomsten gegenereerd.

Conclusie

Het beleidsplan is moeilijk te beoordelen aangezien naast de al genoemde problemen met betrekking tot de klimatisering op de achtergrond ook de discussie over een samenwerkingsverband met het Maritiem Museum Prins Hendrik in Rotterdam een rol speelt. Het Bureau Berenschot heeft hierover in opdracht van het Ministerie van OCenW een rapport opgesteld. De Raad kent de inhoud van dit rapport niet. Ondanks deze handicap wil de Raad niet onvermeld laten dat hij het stimuleren van een goede samenwerking tussen de beide grote scheepvaartmusea een goede zaak zou vinden. Voorts pleit de Raad ervoor dat de noodzakelijke middelen voor klimatisering en herinrichting van het Zeemagazijn beschikbaar komen en dat in beide havensteden een scheepvaartmuseum gevestigd blijft. Uiteraard is de Raad graag bereid in een later stadium te adviseren over de voorstellen met betrekking tot de samenwerking tussen de beide scheepvaartmusea.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>9,300</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>7,100</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>6,500</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>34,600</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>26,700</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Nederlands Openluchtmuseum

Inleiding

Het Nederlands Openluchtmuseum (NOM) in Arnhem profileert zich als een museum voor iedereen die ons land wil leren kennen. De in vele jaren opgebouwde collecties tonen wat kenmerkend was of is voor het leven in Nederland.

Het NOM is enerzijds het nationale openluchtmuseum, anderzijds het nationale museum voor Nederlandse volkskunde. Niet de objecten staan centraal, maar het gedrag van de mensen, waarvan de objecten getuigenis afleggen. Het beleidsplan 1997-2000 is getiteld 'Een Museum voor het leven'.

Beoordeling

Het Openluchtmuseum heeft een uitstekend beleidsplan opgesteld. Op een systematische en inzichtelijke manier worden de verschillende elementen van het beleid naar voren gebracht. Dat het museum functioneert als een onderneming maar tegelijkertijd ook een instelling blijft met een visie als culturele instelling komt in dit plan goed naar voren. Ondernemend vanuit een culturele visie en zorgend voor een aanzienlijk deel aan eigen inkomsten. De verzelfstandiging van het museum is op zeer positieve manier opgepakt. Het NOM wil in de planperiode werken aan afronding van de vernieuwingen die met de verzelfstandiging in 1991 werden ingezet. Het beleidsplan onderscheidt zich van veel andere plannen door een heldere en tegelijkertijd realistische kijk op de toekomst gebaseerd op een kritische analyse.

Het museum wil de komende jaren een aantal grote investeringen plegen in nieuwbouw-projecten om het museum te completeren. Zo kan ruimte ontstaan voor vaste presentatie van de kleding- en sieradencollectie, tijdelijke tentoonstellingen en het Hollandrama. Uitbreiding is belangrijk voor verhoging van de kwaliteit. Het panorama-theater Hollandrama is bedoeld als introductie op de rest van het museum en zal gesitueerd worden bij het nieuwe ingangs- en tentoonstellingsgebouw. Andere grote investeringen voor de komende periode zijn: een nieuw restaurant, de realisatie van het brouwerij-project, de bouw en inrichting van het Collectie-Centrum, de aanleg van een transportsysteem/reconstructie Arnhemse tram. Het Collectie-Centrum zal het midden houden tussen een studie-opstelling en een open depot.

Niet hoog opgeleid publiek is een belangrijke doelgroep van het NOM. Aan de andere kant wordt sinds een jaar ook een Jaarboek uitgegeven met wetenschappelijke artikelen en vervult het museum een belangrijke rol als kenniscentrum op het gebied van de volkskunde.

Het aantal scholieren (20.000) is in verhouding tot het totale aantal verwachte bezoekers laag. De Raad vraagt zich af waarom in het plan niets gezegd wordt over scholen in de regio.

Conclusie

Het Nederlands Openluchtmuseum heeft, naar het oordeel van de Raad, een helder en goed beleidsplan opgesteld tegen de achtergrond van een welomschreven visie op de eigen plaats en verantwoordelijkheid als culturele instelling. Gelet op de doelstelling van het museum wil de Raad het museum in overweging geven in de nabije toekomst vooral ook aandacht te besteden aan het aantrekken van meer scholieren.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>12,400</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>7,800</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>7,600</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>66,700</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>32,600</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Stichting Rijksmuseum Het Zuiderzeemuseum

Inleiding

De Stichting Rijksmuseum Het Zuiderzeemuseum te Enkhuizen stelt zich ten doel een representatieve selectie van de materiële uitingen van de geschiedenis van het Zuiderzeegebied te verzamelen en in stand te houden, en mede aan de hand van presentaties daarvan een zo breed mogelijk publiek te interesseren voor en inzicht te verschaffen in de ontwikkeling van die geschiedenis. Het Zuiderzeemuseum is een museum voor mensen over mensen. Mensen van nu worden in staat gesteld zich in te leven in mensen van vroeger. In beide gevallen gaat het om brede lagen van de bevolking in een spanningsveld van traditie en verandering.

Beoordeling

Het Zuiderzeemuseum is vooral bekend als openluchtmuseum. Naast het Buitenmuseum omvat de collectie ook een roerend deel, dat grotendeels is ondergebracht in het Binnenmuseum. De Raad is van mening dat het Zuiderzeemuseum net als bijvoorbeeld het Nederlands Openluchtmuseum goed gericht is op het publiek. Er wordt beseft dat voor het vele overheidsgeld dat het museum ontvangt een grote inspanning ten aanzien van het publiek verwacht mag worden. Het Zuiderzeemuseum presenteert in zijn beleidsplan een goed verhaal. De bezoekersaantallen worden niet overspannen geraamd. In het plan wordt duidelijk ingespeeld op de wensen van de bezoeker, vanaf het moment dat hij besluit een bezoek te brengen aan het museum totdat hij het weer verlaat.

In het beleid voor de komende periode staan twee punten centraal: vernieuwing van het museumaanbod en verbetering van de kwaliteit.

Er wordt gestreefd naar een uitbreiding van het Buitenmuseum en een verbouwing en herinrichting van het Binnenmuseum. Ook wordt overwogen de openingstijden in de zomerperiode te verruimen maar daarentegen het Binnenmuseum in de winter te sluiten. De Raad vraagt zich af wat sluiting van het Binnenmuseum in de winterperiode voor de bedrijfsvoering zou betekenen. Om schoolbezoek uit de regio te stimuleren tot bezoek van het museum wordt gratis toegang aangeboden. Het grootste probleem voor scholen is doorgaans echter de prijs van het vervoer naar het museum.

Onduidelijk is wat de functie is van een boerderij uit de bronstijd binnen de collectie van het Zuiderzeemuseum.

De vraag van de Staatssecretaris of ten aanzien van extra investeringen rekening moet worden gehouden met te verwachten baten en dat vooral investeringen met een sterke potentie ten aanzien van de publieke belangstelling moeten worden overwogen moet naar de mening van de Raad met enig voorbehoud positief worden beantwoord. Het is redelijk bij investeringen dat aspect in de afweging te betrekken. Dat betekent echter niet dat die baten zich altijd zullen laten vertalen in termen van meer publieke belangstelling of meer inkomsten.

Conclusie

Het Zuiderzeemuseum heeft, naar het oordeel van de Raad, een evenwichtig beleidsplan geschreven met een duidelijke visie op zijn bestaansrecht in de Nederlandse samenleving in het algemeen en die van Enkhuizen in het bijzonder. Het doelgroepenbeleid van het museum is voorbeeldig. De Raad is wel van mening dat het museum zich zou moeten concentreren op het vervolmaken van wat er is, met name van de kwalitatief sterke onderdelen. De kerntaken moeten worden uitgebouwd.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>12,300</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>8,000</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>9,000</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>52,300</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>37,400</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Rijksmuseum Amsterdam

Inleiding

Het rijksmuseum in Amsterdam profileert zich in het beleidsplan 1997-2000 als een museum van kunst en geschiedenis. Het stelt zich ten doel het nationale en internationale publiek een representatief overzicht te geven van de Nederlandse kunst en geschiedenis vanaf de middeleeuwen; tevens wil het belangrijke aspecten van Westerse en Aziatische kunst tonen. De missie van het rijksmuseum voor de komende jaren is om zo om te gaan met de collecties dat men zich in brede lagen van de samenleving bewust wordt van de uitzonderlijke betekenis van deze 'Nationale Schatkamer'. Een optimale publieksparticipatie is het streven.

Beoordeling

Het rijksmuseum heeft een consistent en ambitieus beleidsplan opgesteld. Het museum schrijft dat het beleid voor de komende jaren wordt ingegeven door de maatschappelijke ontwikkelingen, de veranderende samenstelling van de bevolking en de veranderingen in de informatievoorziening. Vanuit het oogpunt van publieksparticipatie blijft intense, doelgroepsgerichte publiekswerving noodzakelijk. Bij het toegankelijk maken van het museum voor nieuwe Nederlanders acht men de wijze van informatie-overdracht belangrijker dan het ontwikkelen van speciale programma's voor groepen allochtonen. De Raad is het daar niet helemaal mee eens. De wijze van overdracht wordt weliswaar steeds belangrijker, maar dit laat onverlet dat speciale programma's moeten worden ontwikkeld waarbij vanuit educatief oogpunt kan worden aangesloten. Veel kennis die bij het publiek algemeen bekend mocht worden verondersteld is niet meer aanwezig. Ook de pluriformiteit van het publiek vereist dat vanuit het museum steeds meer informatie moet worden gegeven.

Het museum zal voor het publiek een interactief computer-informatiesysteem opstellen, het Documentatiecentrum naar het voorbeeld van de Micro Gallery van de National Gallery in Londen. Catalogi verschijnen steeds vaker behalve in boekvorm ook op CD-Rom.

De vernieuwing van de vaste opstelling van de afdeling Nederlandse Geschiedenis is een belangrijk aandachtspunt voor de komende periode, waarvoor een fors subsidie wordt gevraagd. Dat de afdeling opnieuw ingericht moet worden, is duidelijk. Dat geldt overigens ook voor andere afdelingen die in dezelfde periode zijn ingericht.

Het rijksmuseum profileert zich in het beleidsplan nadrukkelijk als een museum van kunst en geschiedenis. De positie van het cultuurhistorische deel van de collectie blijft in het beleidsplan echter onduidelijk. Ook wordt niet duidelijk wat die keuze vervolgens voor de praktijk betekent.

De Raad is van mening dat het museum aan dat profiel meer uitwerking zou moeten geven wil niet het beeld blijven overheersen dat het rijksmuseum in de eerste plaats een museum voor Nederlandse kunst is. De keuze die het museum

maakt zou ook duidelijker moeten blijken uit de taken die men als nationale instelling uitvoert. Als het museum het accent legt op kunst en geschiedenis zouden de geschiedenis-componenten ook geïntegreerd moeten worden in de andere afdelingen. Nu wordt niet duidelijk vanuit welke gezichtspunt de nieuwe afdeling zal worden ingericht.

De Raad kan de plannen voor de vernieuwing van de afdeling Nederlandse Geschiedenis verder moeilijk beoordelen omdat die slechts heel summier uitgewerkt zijn. Ook uit de discussiebijeenkomsten die momenteel gehouden worden met collega's in het veld blijkt dat men zich nog in het stadium van ideeën en planvorming bevindt. Wat dat betreft vindt de Raad het erg vroeg om een oordeel te geven over verhoging van het structurele budget. Liever zou hij daar in een later stadium op terugkomen als de plannen een uitgewerkter karakter hebben.

De samenwerking en inhoudelijke afstemming met het Amsterdams Historisch Museum en het Nederlands Scheepvaartmuseum op terreinen als de maritieme geschiedenis, de geschiedenis van de Nederlandse expansie overzee en de economische, sociale en culturele positie van Amsterdam in het verleden is niet helder. De vraag is wat het rijksmuseum zelf wil blijven doen en wat het aan anderen over wil laten. Het beleidsplan is daar niet duidelijk over.

In het beleidsplan wordt het gebouw de grootste belemmering genoemd voor het (op alle terreinen) optimaal functioneren van het museum. Verbetering van de huisvesting is derhalve een belangrijk aandachtspunt in het beleidsplan. De komende jaren zullen dan ook in het teken staan van de voorbereiding en de uitvoering van het zogenaamde Masterplan voor de herstructurering van de publieks- en niet-publieksruimten, dat ontworpen is door architect H. Ruijssenaars.

De Raad onderkent dat de publieksfaciliteiten voor een museum van deze kwaliteit en omvang onvoldoende zijn. De mogelijkheden binnen het huidige gebouw voor een structurele oplossing van deze problemen zijn zoals in het plan wordt aangegeven inderdaad zeer beperkt.

De plannen voor de Cuypers-passage vormen een onderdeel van het Masterplan. De doorgang onder het museum zal worden omgevormd tot een algemeen toegankelijke voorhal van het museum met alle noodzakelijke voorzieningen voor het publiek. De doorgang zal zijn functie van openbare passage voor voetgangers behouden, het fietsverkeer zal een andere route moeten kiezen. De Raad verwacht dat met de uitvoering van het plan de toegankelijkheid van het museum aanzienlijk kan worden vergroot en de voorzieningen op het gewenste niveau kunnen worden gebracht. De fysieke drempels die er thans voor de bezoeker zijn zullen in belangrijke mate worden weggenomen. Ook zal het museum dan een minder gesloten karakter hebben. Vanuit het museale belang zijn de plannen voor de passage volkomen begrijpelijk, maar een explicitering van de afweging met andere belangen lijkt de Raad gewenst. Hij beveelt aan om daarbij extra aandacht te besteden aan het stedenbouwkundige aspect en het behoud van het oorspronkelijke gebouw. De Raad is benieuwd naar de verdere uitwerking van deze plannen.

Conclusie

De Raad heeft veel waardering voor het beleidsplan van het rijksmuseum. Het rijksmuseum komt uit het plan naar voren als een naar buiten gericht museum dat goed inspeelt op ontwikkelingen in de samenleving. De plannen zijn veelbelovend maar zijn nog niet overal even concreet uitgewerkt. De belangrijkste aanbeveling die de Raad wil doen is dat het museum een heldere keuze moet maken met betrekking tot de positie van de cultuurhistorische delen van de collectie.

De Raad is van oordeel dat van de diverse claims van het museum op dit moment in het bijzonder de stapsgewijze verbetering van het gebouw ondersteuning verdient. Nadat de plannen voor de Cuypers-passage verder afgestemd en uitgewerkt zijn kan een beslissing inzake de toekenning van een investeringssubsidie genomen worden. De plannen met betrekking tot de herinrichting van de afdeling Nederlandse Geschiedenis dienen naar de mening van de Raad eerst aanmerkelijk te worden uitgewerkt. De Raad vraagt zich af of ruimte voor de diverse wensen op exploitatiegebied niet gedeeltelijk in de eigen bedrijfsvoering gevonden zouden kunnen worden. In dit verband kan worden aangetekend dat weinig noties over organisatieontwikkeling zijn aangetroffen.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>34,000</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>22,800</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>28,800</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>190,700</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>130,000</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Van Gogh Museum

Inleiding

Het Van Gogh Museum in Amsterdam concentreert zich op de kunst van Vincent van Gogh, zijn voorgangers, tijdgenoten en de generatie na hem. Daarnaast wordt de kunstgeschiedenis van de 19de en vroege 20ste eeuw ook in ruimere zin belicht. Vanaf 1990 is het beheer van het rijksmuseum H.W. Mesdag in Den Haag aan het Van Gogh Museum overgedragen. Het museum is met ingang van 1 juli 1994 verzelfstandigd.

Beoordeling

Het beleidsplan van het Van Gogh Museum is helder opgezet, goed uitgewerkt en bevat een duidelijke visie.

Het museum richt zijn aandacht niet alleen op de kunst van Vincent van Gogh, maar in bredere zin ook op de internationale beeldende kunst uit de periode 1830-1920. Deze verbreding biedt veel mogelijkheden voor een interessant tentoonstellingsprogramma, die naar de mening van de Raad ook ten volle worden benut. De tentoonstellingen zijn zodanig van opzet en uitwerking dat ze aantrekkelijk zijn voor een gevarieerd publiek. Bij de organisatie van tentoonstellingen wordt steeds meer samengewerkt met belangrijke musea in het buitenland.

Een belangrijk aandachtspunt voor de komende periode is de uitbreiding van het museum met een nieuwe tentoonstellingsvleugel in 1998, de renovatie van het oude gebouw en de verbetering van de publieksvoorzieningen. Een belangrijk gegeven is dat na realisering van de nieuwe vleugel het oude gebouw geheel ter beschikking zal komen voor de vaste collectie.

Wat het collectiebeleid betreft heeft in de periode 1997-2000 uitbreiding van de (internationale) sculptuur-collectie - binnen de Collectie Nederland een onderbelicht verzamelgebied - prioriteit. Er wordt een bedrag van f 1 miljoen extra gevraagd voor de aanvulling van het aankoopbudget. Ten aanzien van de Nederlandse schilderkunst streeft het museum voornamelijk naar het verkrijgen van langdurige bruiklenen, aangezien werken van Jongkind, Mauve, Toorop en Van Dongen reeds goed vertegenwoordigd zijn in de Collectie Nederland.

Het Van Gogh Museum wil zijn aandacht meer gaan richten op de Amsterdamse en Nederlandse bezoekers, teneinde deze groep te stimuleren tot herhaalbezoek. Op basis van regulier publieksonderzoek zullen de publieksbegeleiding en informatieoverdracht worden verbeterd. Als knelpunt noemt het museum het integreren van educatieve activiteiten met bezoek aan de collectie op zaal. De opmerking dat geen aparte doelgroepenbenadering wordt beoogd, maar daarentegen wel een gerichte en actieve benadering van allochtonenmedia wordt nagestreefd kan de Raad niet plaatsen.

Conclusie

Het beleidsplan geeft een overtuigend beeld van een instelling met een open houding en ondernemende habitus waar met een grote inzet van eigen middelen gewerkt wordt. Het museum heeft weliswaar geen grote problemen met de markt - een belangrijk deel van het publiek komt bij wijze van spreken toch wel voor de vaste collectie -, maar gezegd moet worden dat het museum een, ook in zakelijk opzicht, uitstekend beleidsplan heeft opgesteld waaruit een duidelijke visie naar voren komt. Ook worden naast de vaste presentatie zeer aansprekende tentoonstellingen gemaakt, die van hoog niveau zijn en voor een breed publiek toegankelijk zijn. De aanmerkelijke claim met betrekking tot de collectievorming is er een uit vele. Collectievorming is een algemeen probleem in de Nederlandse museumwereld. De Raad wil hierover dan ook een meer algemeen advies uitbrengen.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>12,250</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>4,000</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>2,100</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>65,700</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>28,100</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Stichting Koninklijk Kabinet van Schilderijen Mauritshuis

Inleiding

De Stichting Koninklijk Kabinet van Schilderijen Mauritshuis te Den Haag beheert een van de belangrijkste collecties Hollandse en Vlaamse schilderijen uit de 15de tot en met de 17de eeuw ter wereld. Zowel voor het Mauritshuis als voor de Galerij Prins Willem V geldt dat sprake is van een bijzondere historische combinatie van gebouw en collectie.

Beoordeling

De Raad is van mening dat het beleidsplan van de Stichting Koninklijk Kabinet van Schilderijen Mauritshuis een helder beeld geeft van de in de komende periode te realiseren plannen ten aanzien van de collectie, de presentatie en het onderzoek.

Het museum geeft aan dat de presentatie aangepast moet worden, dat er een actief marketing beleid gevoerd moet worden en dat er regelmatig educatieve projecten moeten plaats vinden, maar dat de te krappe overheidsfinanciering dat onmogelijk maakt.

De locatie van het Mauritshuis is uniek, maar zoals ook in het plan wordt aangegeven kent het gebouw, dat nooit als museum gebouwd is, ook zijn beperkingen. Als knelpunt wordt in het plan onder meer genoemd het ontbreken van een ontvangstruimte voor groepen, waar lezingen kunnen worden gehouden en educatieve programma's kunnen worden getoond. Ook voor het geven van museumlessen, waarvoor bij het onderwijs veel belangstelling bestaat, is een aparte ruimte een noodzaak. Realisering van een dergelijke voorziening binnen de ruimte van het museum is echter niet reëel. Voor een oplossing van deze problematiek verdient samenwerking met het naastgelegen Haags Historisch Museum aanbeveling, vooral wanneer gezamenlijk een of meer (externe) ruimtes gehuurd zouden kunnen worden.

Het collectiebeleid getuigt van een realistische visie. Het museum richt zich op de invulling van een beperkt aantal essentiële lacunes. In het kader van de Collectie Nederland vindt ten aanzien van aankopen afstemming plaats met andere musea. Een veertigtal (Italiaanse) schilderijen, dat minder goed in de collectie past, bevindt zich in bruikleen bij het rijksmuseum. De gevraagde verhoging van het aankoopbudget, dat sinds 1967 f 150.000 bedraagt, lijkt de Raad essentieel wil het museum een rol blijven spelen in de internationale museumwereld. Daarbij moet wel worden bedacht dat aankoopproblemen zich in vrijwel alle musea voordoen. Hiervoor zal met andere woorden een meer generieke oplossing moeten worden gevonden die het gehele veld ten goede komt.

Conclusie

In het beleidsplan wordt op heldere wijze aangegeven wat met de beschikbare middelen gerealiseerd kan worden. Voor de desiderata is duidelijk aangegeven welke extra kosten daarmee gemoeid zijn. De marktbenadering van het museum is overtuigend. De Raad meent dat een aantal claims op zichzelf zeker gerechtvaardigd is; hij vraagt zich echter ook af of daarvoor niet enige ruimte in de eigen bedrijfsvoering gevonden zou kunnen worden.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>12,400</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>9,000</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>3,050</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>21,700</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>15,900</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Kröller-Müller Museum

Inleiding

Het Kröller-Müller Museum in Otterlo is het enige museum in Nederland dat gespecialiseerd is op internationale sculptuur. Daarnaast beschikt het museum over een unieke beeldentuin. Het samengaan van natuur, architectuur en beeldende kunst geven dit museum een bijzondere plaats in het bestel. Het beleid van het museum is erop gericht de belangrijke internationale positie, die het verworven heeft als museum voor moderne en hedendaagse kunst te behouden en te versterken.

Beoordeling

Het Kröller-Müller Museum heeft een helder beleidsplan opgesteld, waarin duidelijk de aandachtspunten voor de komende periode zijn aangegeven. De verzameling van het museum, die naast moderne ook oude kunst omvat uit de oorspronkelijke Kröller-Müller-collectie, is van een kwantitatief relatief bescheiden omvang. Met musea in binnen- en buitenland wordt een intensief bruikleenverkeer onderhouden. Bij uitbreiding van de collectie wordt niet alleen rekening gehouden met wat in de Collectie Nederland aanwezig is, maar ook met wat zich in België en Duitsland bevindt. Ook ten aanzien van het tentoonstellingsprogramma vindt afstemming plaats met andere Nederlandse musea om overlappingen te voorkomen. De uitwisseling van tentoonstellingen met buitenlandse musea heeft hoge prioriteit.

Wat het publieksbeleid betreft wil het museum zijn aandacht vooral gaan richten op die bezoekers, die voor het eerst in een museum zijn en hen stimuleren tot herhaalbezoek. Binnen deze groep zal het beleid zich onder meer richten op de 40.000 scholieren die het museum jaarlijks al trekt.

Het is verder de bedoeling de komende jaren te werken aan herinrichting van de tuin en de beeldentuin om te vormen tot een vier-seizoenen-tuin, waardoor deze gedurende het gehele jaar opengesteld kan worden. De Raad vindt dit een goede gedachte.

Ten aanzien van de eigen inkomsten uit entreegelden constateert de Raad dat deze in verhouding tot het aantal bezoekers van het museum heel gering zijn. Dit komt voort uit het feit dat het museum slechts een klein bedrag (ongeveer f 2,00 per persoon) ontvangt van het entreebedrag dat elke bezoeker voor het Nationale Park De Hoge Veluwe betaalt. De Raad pleit ervoor dat met het park andere afspraken worden gemaakt ten aanzien van de verdeling van de entreegelden. Met de extra middelen die dat kan opleveren zouden de capaciteitsproblemen (of tenminste een deel daarvan) opgevangen kunnen worden.

Conclusie

De Raad adviseert te onderzoeken of met De Hoge Veluwe gekomen kan worden tot een voor het museum gunstiger verdeling van de entreegelden. Verder zou gedurende de planperiode een oplossing gevonden moeten worden voor de bestaande depotproblemen en zouden de achterstanden in behoud en beheer ten aanzien van de sculpturen in de beeldentuin moeten worden ingelopen.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>8,100</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>7,900</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>7,900</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>35,900</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>28,900</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Rijksmuseum Twenthe

Inleiding

Het rijksmuseum Twenthe in Enschede profileert zich in het beleidsplan als 'de kunsthistorische basisvoorziening voor het oosten des lands en het aangrenzende Duitsland'. Geconstateerd wordt dat het museum nog steeds één van de weinige musea buiten de Randstad is waar men een zo representatief en breed overzicht heeft van de kunst van Middeleeuwen tot heden.

Beoordeling

In het beleidsplan, dat helder van opzet is maar te summier van uitwerking, wordt geconstateerd dat het museum nog steeds een onbekend museum is. Het museum geeft zelf aan dat dit mogelijk voortkomt uit de keuzes die de afgelopen jaren gemaakt zijn voor de uitvoering van behoudstaken, interne reorganisatie, verzelfstandiging, verbouwing en herinrichting. Duidelijk is dat na heropening van het nieuwe museum de publiekstaken extra aandacht moeten krijgen.

Het museum heeft in 1994 een heldere keuze gemaakt om het archeologische en cultuurhistorische deel van de collectie af te stoten en zich te richten op de presentatie van vooral 18de eeuwse en moderne kunst. De Raad is van mening dat bij die keuze op zichzelf wel vraagtekens kunnen worden geplaatst. De term basisvoorziening wordt nu erg eng opgevat.

Voorts is de Raad van mening dat de onbekendheid van het museum niet alleen te verklaren is door de interne keuzes die de afgelopen periode gemaakt zijn. In het voorliggende plan blijkt uit de uitwerking van een aantal punten een zekere bescheidenheid, maar ook een grote mate van vlakheid. Hierbij wordt bedoeld op de missie, het publieksbeleid, de educatieve taak en het collectiebeleid. Als enkel voorbeeld van dit vlakke karakter kan de opmerking worden aangehaald dat in de nieuwe situatie het aantal tentoongestelde werken bijna zal verdubbelen, waardoor de aard van de opstelling zal veranderen en het museum hierdoor mede een veel sterker educatief karakter zal krijgen. Enige uitleg of onderbouwing van deze uitspraak ontbreekt verder.

Ten aanzien van de inkomsten wordt opgemerkt dat de raming van de eigen inkomsten de Raad aan de lage kant lijkt.

Conclusie

De Raad had van het rijksmuseum Twenthe een overtuigender en meer uitgewerkt plan verwacht voor de komende periode. Ook ten aanzien van de periode waarin het nieuwe museum geopend wordt had, naar het oordeel van de Raad, meer visie en ambitie verwacht mogen worden. Gezien de positie van het museum dienen de publiekstaken en educatieve taken de komende periode zeker versterkt te worden. Nadere inhoudelijke uitwerking van deze en andere punten van het beleidsplan zijn noodzakelijk.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>3,350</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>3,200</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>3,600</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>15,400</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>14,000</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Museum Boerhaave

Inleiding

Museum Boerhaave in Leiden stelt zich ten doel een overzicht te geven van de geschiedenis van de natuurwetenschappen en van de geneeskunde. Het museum is gevestigd in het Caeciliagasthuis in Leiden, dat wordt aangemerkt als het grootste voorwerp in de verzameling. Als nadelen van het gebouw worden genoemd de beperkte tentoonstellingsruimte en de slechte lokatie in de binnenstad. Het museum is met ingang van 1 juli 1994 verzelfstandigd.

Beoordeling

Het beleidsplan van Museum Boerhaave is helder en compact. Zeker in vergelijking met vrijwel alle andere plannen wordt echter weinig inzicht geboden in de financiële huishouding van het museum. Het plan geeft ook blijk van een naar binnen gerichte houding. Opmerkelijk is de sterke gerichtheid op de collectiegebonden onderzoekstaken. Voor dit doel wordt ook uitbreiding van de formatie gevraagd.

Museum Boerhaave heeft een kwalitatief goede collectie en ook de zorg voor de collectie is goed. Het collectiebeleid loopt langs twee duidelijke lijnen: enerzijds de nalatenschappen van 'helden' en anderzijds de ontwikkeling van wetenschap en geneeskunde. Het overzicht in het Collectieplan ten aanzien van de planning voor conservering van de objecten roept bij de Raad vraagtekens op. Voor het onderhoud van de collectie wordt een bedrag van f 2 mln uitgetrokken. Het educatieve plan van het museum is van matige kwaliteit. Een juiste inschatting wordt gemaakt ten aanzien van de rol die het museum kan spelen in de multiculturele samenleving; er zijn immers weinig raakvlakken tussen de collectie en andere culturen.

De Raad plaatst een vraagteken bij een van de doelstellingen voor de komende periode, het scheppen van een geschikte tentoonstellingsruimte door 'onderbouwing' van de binnenplaats. Er zijn immers al 24 tentoonstellingszalen. Het museum denkt na realisering van de onderbouwing van de binnenplaats 30.000 bezoekers te trekken 'wat als een natuurlijke limiet voor dit soort musea wordt omschreven'. Het is voor de Raad de vraag in hoeverre er hier sprake is van een 'natuurlijke limiet'. Er is immers bewust voor gekozen om van het museum geen populair wetenschapsmuseum of 'science centre' te maken. Voor die keuze mag hier best worden uitgekomen. 'Mochten die inspanningen niet uitvoerbaar zijn, dan moet verhuizing naar een grote toeristische stad onder ogen worden gezien teneinde een substantiële toename van het bezoekersaantal te bereiken' is wel erg pregnantly geformuleerd. Bovendien is het zeer de vraag of substantiële toename reëel is. Vanwege het verzamelgebied is het museum al niet erg toegankelijk. In het beleidsplan wordt echter ook niet overtuigend duidelijk gemaakt welke extra inspanningen ten aanzien van het publiek zullen worden gepleegd. De balans tussen het aantal bezoekers en de uitgaven voor publiciteit geeft aanleiding tot vragen.

De vraag van de Staatssecretaris of ten aanzien van extra investeringen rekening moet worden gehouden met te verwachten baten en dat vooral investeringen met een sterke potentie ten aanzien van de publieke belangstelling moeten worden overwogen moet naar de mening van de Raad met enig voorbehoud positief worden beantwoord. Het is redelijk bij investeringen dat aspect in de afweging te betrekken. Dat betekent echter niet dat die baten zich altijd zullen laten vertalen in termen van meer publieke belangstelling of meer inkomsten.

Conclusie

De Raad plaatst vraagtekens bij de plannen tot uitbreiding van de wetenschappelijke staf en de expositieruimten en adviseert het Museum Boerhaave zich als klein gespecialiseerd museum te blijven profileren. Het museum heeft nationaal en internationaal een duidelijke plaats in de museumwereld. Voor het verzamelen op het gebied van de moderne natuurwetenschappen en geneeskunde is nauwe samenwerking en afstemming met de zusterinstellingen noodzakelijk.

Versterking van de publieksfunctie is weliswaar het overwegen waard, het is echter voor de Raad wel de vraag of de middelen hiertoe door andere prioriteitstelling niet binnen de eigen bedrijfsvoering gevonden kunnen worden.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>6,650</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>6,000</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>5,650</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>25,500</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>24,700</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Teylers Museum

Inleiding

Volgens de missie is Teylers Museum in Haarlem het museum bij uitstek dat de geschiedenis van het instituut 'museum' zichtbaar maakt. Het museum wil overdracht van kennis omtrent wetenschap en kunst vanuit een historisch maar ook eigentijds perspectief stimuleren. Teylers Museum presenteert voorwerpen van kunst en wetenschap naast elkaar en brengt ze in een programma van tentoonstellingen afzonderlijk of in hun onderlinge samenhang onder de aandacht.

Beoordeling

In de periode 1990-1995 is de uitbreiding van het museumgebouw voorbereid en is veel aandacht gegaan naar de uitvoering van het Deltaplan. Het museum verwacht in de periode 1997-2000 hiervan de vruchten te kunnen plukken. Uit het beleidsplan blijkt dat het museum goed weet welke mogelijkheden het heeft en welke positie het inneemt. In het plan wordt aangegeven dat de staf het als zijn eerste taak beschouwt om Teylers Museum als geheel -gebouw en collecties- een duidelijker plaats te geven binnen een Nederlandse context. In de komende jaren wil men dan ook vooral investeren in de publieksfunctie.

Voor de educatietaak heeft het museum geen personeel. Uitvoering van het beleidsplan zou betekenen dat er binnen de huidige formatie geschoven moet worden.

Aansluitend bij een wens van de Staatssecretaris moeten de gratis rondleidingen genoemd worden voor de bovenbouw van het Haarlemse basisonderwijs. Naast specifieke lesprogramma's en een Educatief Paviljoen komt er ook een club Teyler Junior voor jonge verzamelaars en onderzoekers. In het beleidsplan wordt opgemerkt dat aanknopingspunten in de collecties voor jongeren van niet-Nederlandse afkomst moeilijk te vinden zijn.

Behalve nauwe samenwerking met instellingen in Haarlem wordt ook samengewerkt met de wereld van het onderwijs en met universitaire instellingen op het gebied van wetenschapsontwikkeling. De behoefte bestaat om de komende periode de contacten met universiteiten, collega-musea en de toerisme-sector te intensiveren.

De Raad wijst erop naar aanleiding van de opmerking dat de staf voor conservering en restauratie moet worden uitgebreid dat afstemming met andere musea met vergelijkbare collectiegebieden nuttig kan zijn. Pooling van de schaarse capaciteit en kennis op het specifieke terrein van wetenschappelijke apparatuur en instrumenten kan zowel kwalitatieve als kwantitatieve voordelen hebben.

Conclusie

Teylers Museum heeft een helder en realistisch beleidsplan geschreven, waarin op overtuigende wijze prioriteiten worden gesteld. Met relatief bescheiden toerusting is door dit museum veel ondernomen. Men probeert de eigen mogelijkheden optimaal te benutten. Het is van belang de inspanningen van het museum te honoreren door een duidelijke stellingname van het departement. Het ware te overwegen de bescheiden claims van het museum minstens ten dele te honoreren. Een deel kan, naar het oordeel van de Raad ook worden gerealiseerd door verhoging van de eigen inkomsten uit entrees. De voorgestelde gemiddelde entreprijs komt de Raad voor een uniek en recent uitgebreid museum als Teylers Museum laag voor.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>3,600</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>2,900</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>2,400</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>17,000</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>12,800</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Nationaal Natuurhistorisch Museum

Inleiding

Het Nationaal Natuurhistorisch Museum (NNM) in Leiden wil volgens de missie in het beleidsplan de unieke natuurhistorische collectie gebruiken om een wezenlijke bijdrage te leveren aan de kennis van en de waardering voor de natuur bij een zo groot mogelijk deel van de Nederlandse samenleving. Het NNM wil daarom *het* natuurhistorische museum van Nederland zijn, opererend binnen een internationaal netwerk.

Beoordeling

Bepalend voor de komende periode zijn de realisering van de nieuwbouw, de toekomstige inrichting daarvan en de verhuizing van de collecties. De zelfstandiging en de omvorming van wetenschappelijk instituut tot publieksgericht wetenschappelijk museum spelen daarnaast een grote rol. De opening van het nieuwe museum is gepland in 1998. Gezien de vele onzekerheden heeft de aanvraag een complex karakter. Traditioneel vervult het NNM een belangrijke wetenschappelijke functie. Daarbij speelt de collectie een wezenlijke rol. Collectiegebonden onderzoek vindt op een vergelijkbare manier plaats aan universitaire instituten. Voorts zijn er raakvlakken met onder andere de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek en de Rijksgeologische Dienst. Op dit gebied zijn afstemming, samenwerking en meerjarenafspraken noodzakelijk.

In het nieuwe museum wil het NNM het publiek het verhaal van de aarde bieden. Het is de Raad echter opgevallen dat een definitie van wat 'natuurhistorie' is ontbreekt. Dit leidt ertoe dat er weinig over de veranderde functie van en kijk op de natuur wordt geschreven. Ook wordt nergens aan de orde gesteld dat de natuur om ons heen in zo snel tempo verdwijnt noch wordt uitvoerig op de milieuproblematiek ingegaan. De rol van de mens daarin komt ook nauwelijks aan de orde. Geconcludeerd moet worden dat in het beleidsplan ieder zicht op modern denken over natuur ontbreekt.

Het publieksbeleid is nog nauwelijks uitgewerkt. Ook is er weinig aandacht voor specifieke educatie. In de adviesaanvraag wordt terecht opgemerkt dat wat betreft cultuuroverdracht de natuurhistorische musea een bijzondere groep vormen. Daarom had de Raad ten aanzien van dat aspect in het beleidsplan ook meer uitwerking verwacht. Dat het thema van de mens en zijn natuurlijke omgeving in het nieuwe NNM op samenhangende en aanschouwelijke wijze aan een breed publiek zal worden gepresenteerd is de Raad niet duidelijk geworden. De Raad had verwacht dat het beleidsplan enig zicht had geboden op de uitwerking van het museologische concept van het nieuwe museum. Het feit dat dit ontbreekt riep aanzienlijke vragen op. De Raad is van mening dat het museum zich al in eerder stadium had moeten concentreren op de uitwerking van dit concept.

De regionale natuurmusea, plantentuinen, dierentuinen, herbaria en andere natuurhistorische collecties ontbreken in de hoofdstukken over het collectiebeleid en het publieksbeleid.

De Raad vindt het vreemd dat over de ingrijpende verandering die het NNM als organisatie moet gaan doormaken, van een wetenschappelijk onderzoeksinstituut naar een publieksinstituut, nauwelijks wordt geschreven, terwijl dat een van de belangrijkste ontwikkelingen voor de komende periode zal zijn.

Conclusie

Op basis van de informatie in het beleidsplan van het Nationaal Natuurhistorisch Museum kan door de Raad moeilijk een beoordeling gemaakt worden. De Raad adviseert u het museum om een nadere inhoudelijke en vooral museologische uitwerking van het plan te vragen.

Naar het oordeel van de Raad zou de Staatssecretaris het initiatief moeten nemen om de zo noodzakelijke samenwerking tussen het NNM en andere instellingen, met name op het gebied van onderzoek, te initiëren.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>14,500</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>13,500</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>13,750</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>105,600</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>99,900</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Museum Catharijneconvent

Inleiding

Het Museum Catharijneconvent in Utrecht omschrijft zijn missie als 'het behouden en versterken van de positie op (inter)nationaal niveau als toonaangevend museum van christelijke kunst- en cultuurhistorie, waarbij publieksgerichtheid, wetenschappelijke gedegenheid en kwaliteit van producten en dienstverlening sleutelwoorden zijn'.

Beoordeling

In het beleidsplan wordt aangegeven dat het museum door zijn collectie een unieke positie inneemt in het museale bestel aangezien het als enige museum de cultuurhistorie van het christendom in Nederland behandelt van de vroege Middeleeuwen tot heden. Er wordt nadruk gelegd op de cultuureducatieve opdracht van het museum. Men signaleert dat in een multiculturele samenleving de samenwerking met andere musea, die delen van andere religies c.q. spirituele belevingen tonen steeds belangrijker wordt en ook meer aandacht moet krijgen. Daarnaast wordt het museum geconfronteerd met een afnemend bezoekersaantal en een kennisafname in de samenleving ten aanzien van het verzamelgebied. Tegen de achtergrond van deze ontwikkelingen valt enige aanleiding tot een koersverbreding daarom niet te ontkennen, schrijft men in het beleidsplan.

Deze uitspraak illustreert naar de mening van de Raad treffend de defensieve koers van het museum op dit moment. Enerzijds is men zich heel goed bewust van de ontwikkelingen waarop ingespeeld moet worden, anderzijds komt uit het beleidsplan een beeld naar voren dat men niet echt overtuigd is van en enthousiast is voor een dergelijke koersverbreding. Omdat er (nog) geen heldere keuzes worden gemaakt is het niet duidelijk welke kant het museum op wil. Het profiel van het museum blijft onscherp terwijl de cultuurhistorie van het christendom in Nederland, wat het museum zijn unieke positie geeft, veel meer aanknopingspunten biedt om in te spelen op de eerder genoemde ontwikkelingen dan thans gebeurt. De Raad meent dat van het museum ook verwacht had mogen worden dat op de uitgangspunten van de Staatssecretaris explicieter was ingegaan, met name wat betreft cultuureducatie en intercultureel.

Conclusie

De Raad is van mening dat het museum tegen de achtergrond van de maatschappelijke ontwikkelingen meer aandacht moet besteden aan het fundamentele doordenken van zijn missie en doelstellingen voor de komende jaren en op basis daarvan programma's moet ontwikkelen waarmee op actuele wijze aan het beleid invulling kan worden gegeven.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>4,900</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>4,300</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>4,450</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>23,900</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>21,000</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Joods Historisch Museum

Inleiding

Het Joods Historisch Museum in Amsterdam richt zich op de joodse religie, cultuur en traditie in brede zin. De doelstellingen van het museum hebben betrekking op een tweetal aspecten, Joodse cultuur en vorming. Het museum wil het publiek in zijn algemeenheid laten kennismaken met het specifieke karakter van de joodse cultuur en in het bijzonder met de geschiedenis van de joden in Nederland. Daarnaast wil het een bijdrage leveren tot en meewerken aan de verdieping van de cultuurhistorische vorming van de joodse bevolkingsgroep in Nederland.

Beoordeling

Het museum neemt door zijn collectie, documentatie en huisvesting in Nederland en daarbuiten een bijzondere positie in. Jaarlijks trekt het museum 100.000 bezoekers. Naar de mening van de Raad wordt in het beleidsplan de missie op een heldere manier vorm gegeven en uitgewerkt.

Voor de toekomst wordt een verbreding van het beleid nagestreefd. De geschiedenis van de joden, een van de oudste culturele minderheden in Nederland, zal meer in verband worden gebracht met die van andere migrantengroepen en andere culturen. Dat het museum daadwerkelijk inspeelt op de multiculturele samenleving, blijkt uit diverse exposities die de afgelopen periode zijn gerealiseerd zoals 'Joden onder de islam' en 'Jeruzalem in jodendom, christendom en islam' en de semi-permanente opstelling die vernieuwd wordt en toegankelijker zal worden gemaakt. Overigens wordt in het beleidplan op heldere wijze omgegaan met begrippen als 'minderheid' en 'allochtoon'. Door middel van publieksonderzoeken bij tentoonstellingen wordt de samenstelling van het publiek in de gaten gehouden.

Nieuwe media worden in tentoonstellingen en presentaties toegepast. Daarnaast wordt ook in educatieve zin gebruik gemaakt van de nieuwe ontwikkelingen op dit gebied. De activiteiten vanuit de educatieve dienst zijn de afgelopen jaren sterk gegroeid. Speerpunt in het beleid is verdere intensivering van de samenwerking met het onderwijs.

Voor de versterking van de wetenschappelijke activiteiten ziet het museum een meer geformaliseerde samenwerking met de universitaire wereld als een belangrijke stap, aangezien een universitair instituut op het gebied van de joodse geschiedenis en cultuur nog ontbreekt. Momenteel wordt gewerkt aan bundeling van de aanwezige deskundigheid in een dergelijk onderzoeksinstituut. De vorming, laat staan de exploitatie, van een dergelijk instituut acht de Raad overigens geen taak voor het museum; wel is het van belang dat het museum er in participeert.

Conclusie

De Raad is zeer positief over het beleid van het Joods Historisch Museum en over de voornemens voor de komende periode. De manier waarop in het tentoonstellingsbeleid wordt ingespeeld op de multiculturele samenleving, gebruik wordt gemaakt van nieuwe media en educatieve activiteiten worden ontwikkeld kan als inspirerend voorbeeld gelden voor andere musea.

Overigens is de Raad van oordeel dat het begrip bekostiging basistaken zoals dat in de meerjarenbegroting wordt gebruikt, enigszins misleidend is. De bekostigingsstructuur wijkt, afgezien van het ontbreken van een aankoopsubsidie, niet sterk af van die van andere musea. De Raad is van mening dat het museum voor alles belang heeft bij meer duidelijkheid van het departement in deze. Hij is van oordeel dat tenminste een deel van het geraamde tekort door een verruiming van de eigen inkomsten - de entreprijzen lijken aan de lage kant - zou moeten kunnen worden opgevangen. Te overwegen zou zijn een deel van de claims ook te honoreren.

De Raad onderschrijft het belang van een vorm van geformaliseerde samenwerking met de universitaire wereld met betrekking tot het onderzoek van de joodse geschiedenis en cultuur in Nederland. Wel zou het museum zijn taken binnen een dergelijk onderzoeksinstituut duidelijk moeten afbakenen.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>3,600</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>2,900</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>2,900</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>17,400</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>14,000</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Keramiekmuseum het Princessehof

Inleiding

De missie van Keramiekmuseum het Princessehof in Leeuwarden is in het beleidsplan geformuleerd als 'het stimuleren en overdragen van kennis van keramiek binnen haar culturele context aan verschillende bevolkingsgroepen op diverse niveaus'. Door de collecties Aziatische keramiek, Europese keramiek en tegels en moderne keramiek neemt het museum een bijzondere positie in ten opzichte van andere musea in ons land.

Beoordeling

Het beleidsplan is sterk beschrijvend van aard voor wat betreft de collectiefunctie en publieksfunctie zonder dat inhoudelijk een duidelijke richting wordt aangegeven. Ook uit de meerjaren-begroting blijken geen ambities aangezien de geraamde bedragen voor de komende periode precies gelijk blijven.

Geconstateerd wordt dat het bezoekersaantal afneemt ondanks de inspanningen om het museum onder de aandacht van 'breed samengestelde publieksgroepen' te brengen. De Raad krijgt uit het plan echter de indruk dat het museum niet voldoende heeft nagedacht over de doelgroepen die het zou willen bereiken. In 1991 is voor het laatst een publieksonderzoek uitgevoerd en in 1994 is een rapport verschenen over het museum en de media. Actualisering van deze gegevens lijkt de Raad zeer gewenst. In meer algemene zin mist de Raad een 'ontwikkelingsperspectief' bijvoorbeeld ook voor wat betreft het functioneren van de organisatie. Het gevoelen bestaat dat het beleidsplan sanctioneert wat er nu eenmaal is.

Naast educatieve dienstverlening aan het onderwijs wordt eenmaal per jaar een educatief project opgezet dat zich richt op een of meer allochtone bevolkingsgroepen in de samenleving. Hoewel de genoemde projecten (Turkomanie, Marokkaanse keramiek) daarvoor misschien interessante aanknopingspunten bieden, is de Raad niet overtuigd van de zin van het, op deze wijze, 'afzonderen' van bepaalde doelgroepen. Met de organisatie van thematische tentoonstellingen voor een breed publiek zal naar de mening van de Raad meer bereikt kunnen worden.

Conclusie

De Raad betreurt het dat het beleidsplan geen overtuigende visie geeft op de wijze waarop de grote mogelijkheden van de collectie beter benut kunnen worden. Het publieksbeleid voor de komende periode dient aanzienlijk uitgewerkt te worden. Ook mist de Raad een visie op het keramiek-beleid in het kader van de Collectie Nederland en voorstellen voor nadere samenwerking of uitwisseling met andere musea.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>2,400</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>1,950</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>1,950</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>10,000</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>9,100</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Museum Boijmans Van Beuningen

Inleiding

Museum Boijmans Van Beuningen in Rotterdam is een van de grote en toonaangevende Nederlandse musea met belangrijke verzamelingen op het gebied van de oude schilder- en beeldhouwkunst, prent- en tekenkunst, moderne kunst, kunstnijverheid en vormgeving.

Beoordeling

In 1978 is door het rijk een structurele jaarlijkse bijdrage van f 0,3 mln toegekend aan het museum die in 1980 verhoogd is tot f 0,5 mln. Deze rijksbijdrage kan beschouwd worden als een soort 'afkoopsom'. In het plan wordt het geformuleerd als een erkenning van de geconstateerde achterstelling van Rotterdam voor wat betreft de rijksbijdragen ten behoeve van kunst en cultuur, alsmede de erkenning van het nationale belang van de collectie oude kunst van Museum Boijmans Van Beuningen. Deze gelden waren bestemd voor verbetering van het educatieve werk in het museum, in het bijzonder de didactische presentatie van de oude kunst en kunstnijverheid. Het is de Raad opgevallen dat het begrip 'didactische presentatie' door het museum nogal ruim is opgevat met het oog op de inzet van de gelden.

De Raad vraagt zich af of de redenen voor toezegging van dit bedrag inmiddels niet achterhaald zijn. De 'achterstand' waarvan in 1978 misschien sprake was bestaat momenteel niet meer. In dit verband kan gewezen worden op de komst naar Rotterdam van het Nederlands Architectuurinstituut, het Nederlands Fotoinstituut tezamen met het Nederlands Fotoarchief en het Fotorestauratieatelier en de ontwikkelingen met betrekking tot het Museumpark. Ook rijst de vraag of deze aanvullende middelen voor het museum nog nodig zijn. In het plan geeft het museum bovendien aan het geld niet langer uitsluitend te willen bestemmen voor de oude kunst en kunstnijverheid, maar ook voor publieksgerichte activiteiten op het gebied van de beeldende kunst, kunstnijverheid en vormgeving voor 1945 en voor prent- en tekenkunst.

Naast bovengenoemde overwegingen heeft de Raad ook in aanmerking genomen de financiële toezegging van f 20 mln van de gemeente Rotterdam voor de uitbreiding van het museum.

Conclusie

Het huidige culturele aanbod in de gemeente Rotterdam en het museale aanbod in het bijzonder in aanmerking nemend en een integrale afweging makend heeft de Raad besloten te adviseren de rijksbijdrage van f 0,5 mln ten behoeve van Museum Boijmans Van Beuningen niet in deze vorm te continueren. Hij meent dat dit bedrag de komende jaren beter ingezet kan worden als stimuleringssubsidie ten behoeve van een ander belangrijk initiatief.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,500</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,500</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,500</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>2,000</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>2,000</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie

Inleiding

Doelstelling van het rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie (RKD) is het verzamelen, beheren en in gedocumenteerde vorm beschikbaar houden van gegevens over Nederlandse en daarmee verband houdende beeldende kunst (geen architectuur) alsmede het toegankelijk stellen van deze naar beste vermogen wetenschappelijk getoetste gegevens. Het RKD is een museaal ondersteunende instelling. Het bureau vervult een brugfunctie tussen museale en andere onderzoekers uit Nederland en de rest van de wereld. Daarnaast is het RKD ook van betekenis als infrastructurele voorziening voor het gehele kunsthistorische vakgebied en vervult daardoor tevens een rol in de wetenschappelijke voorzieningen in Nederland en in het internationale culturele beleid. Het bureau kan tevens een belangrijke bijdrage leveren aan de stimulering van de ontwikkelingen in de informatietechnologie.

Beoordeling

De Raad vindt het beleidsplan van het RKD een goed en realistisch stuk. Het RKD vervult een belangrijke taak als kenniscentrum. Ook speelt het een actieve en voor de museumwereld belangrijke rol op het gebied van automatisering, maar neemt daarin geen voortouw.

De collectie van het bureau is het omvangrijkste kunsthistorische documentatieapparaat in de wereld en bestaat uit fotografisch materiaal en uit gedrukte, geschreven en andere documenten en digitale bestanden.

De conservering van de collecties geeft aanleiding tot grote bezorgdheid, met name papier, foto's, negatievenarchieven, knipselarchief en video- en geluidsbanden. Een aparte plaats neemt de collectie originele portretfoto's uit de 19de en 20e eeuw in.

RKD ziet zich ook als centraal punt voor de kennis van de sectie beeldende kunsten van de Collectie Nederland, een functie die voor de beantwoording van beleidsmatige vragen op museaal terrein van grote betekenis zal kunnen zijn. Zo volledig mogelijke beeldbestanden vormen een onmisbaar hulpmiddel voor zowel musea zelf als centrale instanties bij taken als collectieafstemming, vaststelling relatieve culturele waarde en selectie.

Het RKD wil de komende periode verbetering van de opvang van bezoekers, verbetering van de inrichting van de studiezaal, verbetering van de verstrekking van schriftelijke informatie en meer overzichtelijkheid van het bureau. Verder streeft RKD naar intensievere samenwerking met Nederlandse musea, andere kunsthistorische bibliotheken, universiteiten en buitenlandse zusterinstellingen. Gestreefd wordt naar versterking van de afstemming van het onderzoek. Daartoe zullen gezamenlijke onderzoeksprojecten binnen het RKD en met onderzoekers uit musea en universiteiten extra worden gestimuleerd, vooral om de onderzoekscapaciteit van het RKD duidelijker af te stemmen op en in te brengen in het kunsthistorische onderzoeksbeleid.

Ten aanzien van de gratis informatiefunctie van het bureau stelt de Raad de vraag of aan bepaalde gebruikers, bijvoorbeeld de kunsthandel en het veilingwezen, niet een bijdrage zou moeten worden gevraagd voor bepaalde diensten. Voor de collectie van het RKD ziet de Raad zeker mogelijkheden voor toepassing op de elektronische snelweg. Het Oost-Europabeleid dat door het RKD thans opgezet wordt ziet de Raad als een positieve en belangrijke ontwikkeling. Het belang van het project met betrekking tot de ontsluiting van de schilderijencollectie Nederland wordt door de Raad onderschreven. Hierbij doet zich wel de vraag voor ten aanzien van de ontsluiting of het werk van de musea zelf niet nog eens wordt overgedaan. Ook is niet duidelijk waaraan het bedrag van f 1,65 mln besteed zal worden.

Conclusie

De Raad is van mening dat een inhoudelijk helder beleidsplan is voorgelegd. De beleidslijnen zijn duidelijk en het rijksbureau zou zich langs deze lijnen moeten kunnen ontwikkelen.

Wel tekent de Raad aan dat de financiële gegevens, vergeleken met andere instellingen, buitengewoon summier zijn. Zo is het niet echt duidelijk welke precies de bijdrage is die van het Ministerie van OCenW wordt gevraagd. Een specifiek punt betreft het volgende: de Raad onderschrijft in principe het belang van het project gericht op de ontsluiting van de schilderijencollectie Nederland. Mede gelet op het feit dat met dit project een zeer substantieel bedrag is gemoeid, is de Raad van mening dat eerst een veel gedetailleerdere inhoudelijke opzet, planning en begroting zouden moeten worden voorgelegd alvorens hierover te kunnen adviseren. Het lijkt de Raad in dit geval vooral van belang primair de betrokken musea tot afstemming van ontsluitings- en informatiesystemen te bewegen. Voorkomen zou moeten worden dat het werk van individuele musea nog eens in een landelijk project moet worden 'overgedaan'.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>4,550</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>4,500</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>6,025</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>24,200</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>23,600</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

De Nederlandse Museumvereniging

Inleiding

De Nederlandse Museumvereniging (NMV) heeft voor de komende periode grote ambities en streeft ernaar belangenbehartiging en deskundigheidsbevordering als pijlers van haar activiteiten te versterken. De NMV streeft ernaar zich duidelijk te profileren als de toonaangevende belangenbehartiger naar de rijksoverheid, provinciale en gemeentelijke overheden, initiator en stimulator te zijn in het museale debat en deskundigheidsbevorderende activiteiten ter ondersteuning van het veld uit te breiden.

Beoordeling

De NMV heeft, naar het oordeel van de Raad, een vlak verhaal gepresenteerd dat hoofdzakelijk beschrijvend van aard is en dat nog aanzienlijke onduidelijkheden bevat. Voor de komende periode wordt een hele reeks punten genoemd waarvoor de vereniging aandacht zal vragen zonder dat duidelijke prioriteiten worden gesteld. Ook ontbreekt een evaluatie ten aanzien van reeds ingezette beleidsonderdelen. De Raad heeft verder de indruk dat het verhaal nogal is toegeschreven naar de nota 'Pantser of ruggegraat'.

Een probleem is ook dat het subsidieverzoek is gebaseerd op de cijfers van 1994 en 1995, die niet gehanteerd kunnen worden als norm aangezien er inmiddels heel veel is veranderd aan de vereniging. De vraag is hoe daar mee om moet worden gegaan.

De Raad vindt het overigens een zeer positieve ontwikkeling dat er nu duidelijkheid is ontstaan over de structuur van de vereniging. Ook is de verandering naar een brancheorganisatie een goede stap voor de museumwereld. Dat betekent wel dat belangenbehartiging een belangrijker taak is geworden dan voorheen. Het ministerie betaalt de taken van de NMV op het gebied van deskundigheidsbevordering, terwijl de vereniging en de leden de belangenbehartiging en dienstverlenende taak zelf financieren. Het is niet geheel duidelijk waarvoor de gevraagde verhoging van het structurele subsidie zal worden ingezet.

Het is de Raad niet duidelijk geworden wat de stand van zaken is met betrekking tot de museumnormering.

In het plan zijn geen verdere gegevens opgenomen over de cursussen van de NMV.

Ook zijn er vragen ten aanzien van het Oost-Europabeleid. Niet duidelijk is welke de taken van de Oost-Europa functionaris zijn. Het bevorderen van contacten tussen musea kan op zich heel zinvol zijn. Ook hier lijkt een evaluatie na enige tijd zinvol.

De vereniging streeft de komende periode naar verbetering van haar zichtbaarheid. Wat betreft de extra p.r. medewerker die hiervoor zou moeten worden aangetrokken is de Raad van mening dat daar geen aanvullend subsidie

voor ter beschikking moet worden gesteld. Als de leden zo'n extra medewerker ook willen zouden ze daar zelf voor moeten betalen.

Conclusie

De Nederlandse Museumvereniging is een zeer belangrijke instelling voor de museumwereld. De vereniging is nog maar kort geleden fundamenteel geherstructureerd. Toch is dit naar het oordeel van de Raad onvoldoende rechtvaardiging voor het ontbreken van een duidelijke prioritering in het beleidsplan. Voorts wordt op te weinig gebieden duidelijk stelling genomen. Wat dat laatste betreft moet als nuancering opgemerkt worden dat dat gezien de vaak tegengestelde belangen ook moeilijk is. Wil de NMV haar ambitie om de belangrijkste spreekbuis en opinieleader van Nederlandse musea te zijn waarmaken dan zal zij zich de komende periode vooral meer moeten concentreren op een aantal hoofdtaken, waaronder deskundigheidsbevordering en normering. Verder moet gestreefd worden naar nauwere en betere samenwerking en afstemming met de Stichting Landelijk Contact van Museumconsulenten en de Stichting Museumjaarkaart.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>1,400</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>1,000</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>1,000</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>6,400</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>4,000</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Nederlands Instituut voor Cultuurbehoud (i.o.)

Inleiding

De Staatssecretaris heeft de Raad verzocht tegen de achtergrond van zijn voornemen om te komen tot de vorming van een Nederlands Instituut voor Cultuurbehoud de beleidsplannen van de daarbij betrokken instellingen - het Centraal Laboratorium en de Opleiding Restauratoren te Amsterdam en de Rijksdienst Beeldende Kunst te Den Haag - slechts globaal te toetsen op de functies die ook in de toekomst moeten worden vervuld. Over het ondernemingsplan en het beleidsplan van het nieuwe instituut, die naar verwachting in het najaar zullen worden uitgebracht, zal de Raad advies worden gevraagd. De Raad is uiteraard gaarne bereid over deze plannen nader te adviseren.

Beoordeling

Het *Centraal Laboratorium* (CL) profileert zich als het kennisinstituut op het gebied van het fysieke cultuurbehoud met een ondersteunende taakstelling voor archieven, musea en monumentenzorg in Nederland. De kernactiviteiten van het instituut liggen op de kennisontwikkeling door onderzoek en kennisoverdracht door advisering en begeleiding ten behoeve van het genoemde veld. De verworven kennis geeft het CL door aan het veld van belanghebbenden door middel van rapporten en publikaties, adviezen, themadagen en workshops. Het CL verricht natuurwetenschappelijk, geschiedkundig en conserveringskundig onderzoek om zijn kennis te vergroten. Daarbij gaat het met name om kennis van historische materialen en technieken.

De doelstellingen van het CL zijn het door onderzoek en door samenwerking met het veld kwantitatief en kwalitatief zodanig op peil houden van kennis en ervaring op het gebied van het fysieke behoud van het culturele erfgoed, dat de ondersteunende functie op verantwoorde wijze kan worden uitgevoerd en het bevorderen van het fysieke behoud van de Collectie Nederland door het geven van wetenschappelijk gefundeerde adviezen en door andere vormen van kennisoverdracht aan de verantwoordelijke beheerders, architecten, restauratoren en monumentenzorgers.

Het onderzoek is voor het grootste deel toegepast van aard. De afgelopen beleidsperiode werd de nadruk gelegd op 'passieve conservering' waaraan naar aanleiding van het Deltaplan grote behoefte was. Onderzoek in verband met de ontwikkeling van conserveringsmethoden en -methodieken wordt uitgevoerd in nauwe samenwerking tussen onderzoekers binnen en restauratoren en conservatoren buiten de instelling.

Het CL draagt de door onderzoek en ervaring verkregen kennis uit door zijn adviezen in antwoord op vragen uit het veld. Deze vragen betreffen de passieve conservering van voorwerpen en/of monumenten, de actieve conservering en soms restauratie van voorwerpen en informatie over materialen waaruit voorwerpen gemaakt zijn.

De *Opleiding Restauratoren* (OR) presenteert zich als dé opleiding in Nederland waar restauratoren professioneel worden opgeleid en als hét instituut waar professionals op het terrein van cultuurbehoud worden bijgeschoold. De OR heeft de volgende opleidingstaken: opleidingen tot restaurator met een HBO/academisch werk- en denkniveau (4-jarige opleiding in 5 verschillende afstudeerrichtingen) en MBO-opleidingen tot restaurator (2-jarige opleiding voor boek- en papierrestauratie). Daarnaast draagt de OR zorg voor de opleiding tot restaurator c.q. onderzoeker van schilderijen, beschilderde objecten en schilderijen in historische binnenruimten. De OR biedt ondersteuning aan organisaties en/of individuen die in de beroepspraktijk van cultuurbehoud werkzaam zijn, door middel van het ontwikkelen, verzorgen van en het adviseren over opleidingsprogramma's en cursussen op het gebied van conservering en restauratie. Daarnaast wordt bij- en nascholing op behoudsterrein verzorgd. Met de Stichting Restauratie Atelier Limburg heeft de OR een samenwerkingsovereenkomst waarin is vastgelegd dat de OR namens het ministerie van OCenW de regie zal voeren met betrekking tot de inhoud, leerplan, opzet, organisatie en financiering van de opleidingen voor restauratoren in Nederland. Op beperkte schaal wordt verder samengewerkt met de Vakschool voor Edelsmeden. Met de Reinwardt Academie zijn gesprekken gaande over de mogelijkheden om delen van het lesprogramma in de toekomst uit te wisselen. Advisering is bij de OR te beschouwen als een afgeleide taak van het verzorgen van onderwijs.

De *Rijksdienst Beeldende Kunst* (RBK) is een dienstverlenend instituut en vervult taken op het terrein van het roerend cultureel erfgoed door kennis te verzamelen en kennis uit te dragen met betrekking tot het behoud en beheer van de Collectie Nederland. De RBK stelt zich ten doel een substantiële bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de museale kernfuncties. De RBK beheert de Rijkscollectie van circa 150.000 kunst- en cultuurhistorische voorwerpen. Voorwerpen uit de RBK-collectie worden als tijdelijk of langdurig bruikleen beschikbaar gesteld ten behoeve van presentatiedoelinden. De RBK-collectie wordt ingezet bij het stimuleren van de gewenste mobiliteit van de Collectie Nederland. In het proces van collectiemobiliteit vervult de RBK een vangnetfunctie: collectieonderdelen die elders voor afstoting in aanmerking komen of verloren dreigen te gaan voor de Collectie Nederland, kunnen bij de RBK worden ingeschreven als deze een museale waarde hebben.

De RBK verstrekt adviezen gericht op alle inhoudelijke aspecten van het museale werk. De adviesactiviteiten hebben vooral betrekking op de zorg voor de Collectie Nederland, collectiemobiliteit, museale presentaties en bevordering van de toegankelijkheid van het roerend cultureel erfgoed. Daarnaast wordt geadviseerd ten aanzien van behoudsvraagstukken. Ook organiseert de RBK symposia en workshops en publiceert over specifieke onderwerpen waarvoor bij de doelgroep een gemeenschappelijke informatiebehoefte bestaat. De dienst verstrekt op eigen initiatief of desgevraagd informatie aan het museale veld. De RBK inspecteert voorts het beheer van de collecties van het rijk die aan de voormalige rijksmusea in beheer zijn gegeven en de kunstvoorwerpen die vallen onder de Wet tot behoud van cultuurbezit. Inmiddels is duidelijk geworden dat deze inspectietaak bij het departement zal worden ondergebracht. Ook verstrekt de RBK exportvergunningen en houdt toezicht op de naleving van EG-regelgeving m.b.t. de export van cultuurgoederen en is belast met uitvoering

van de opsporing van tijdens de Tweede Wereldoorlog verdwenen cultuurgoederen.

Conclusie

De beleidsplannen van het Centraal Laboratorium en de Opleiding Restauratoren zijn helder en geven een goed beeld van de kernactiviteiten van deze instellingen. Onderdelen van het plan van de Rijksdienst Beeldende Kunst roepen bij de Raad nog vragen op, met name ten aanzien van de afdeling Advies. Deze afdeling zou zich in de markt moeten bewijzen en daarop zou ook de bekostiging moeten worden afgestemd.

Uit de bovenstaande omschrijving van de kerntaken van de verschillende instellingen blijkt reeds voldoende dat uit samenvoeging zowel inhoudelijke als bedrijfsmatige voordelen behaald kunnen worden, met name waar het de bundeling van consultatie- en adviesfuncties betreft.

Een punt van specifieke zorg is de adequate onderbrenging van de collectiebeheersfunctie in het nieuwe instituut. Een definitief advies zal de Raad graag formuleren zodra de plannen zijn uitgewerkt.

Vooruitlopend hierop wil de Raad wel opmerken de vorming van een centraal instituut een goede zaak te achten. Integratie van de bestaande instellingen kan niet alleen tot inhoudelijke meerwaarde en betere aanspreekbaarheid maar, in de visie van de Raad, ook tot aanzienlijke besparingen leiden. De Raad tekent reeds nu aan enige zorg te hebben over een mogelijk te ambitieuze optuiging van dergelijke centrale instituten. De Raad heeft een voorkeur voor een bescheiden start. Hij is voorts van mening dat de integratie bij voorkeur tot besparingen moet leiden die aan het museale veld ten goede komen.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>18,050</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>16,750</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>13,850</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>64,800</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>61,200</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Museon

Inleiding

Het Museon in Den Haag is een museum met vijf geheel verschillende afdelingen en collecties: geologie, biologie en milieukunde, natuurkunde en techniek, geschiedenis en oudheidkunde, volkenkunde. Voortkomend uit het oude Museum voor het Onderwijs en logisch verbonden met de hoofddoelstelling van het museum - 'de wereld binnen handbereik brengen' - is educatie altijd een van de kerntaken van het Museon geweest. Collectievorming, tentoonstellingen en educatie gaan volgens het plan hand in hand.

Beoordeling

De afdeling Volkenkunde van het Museon kent een aantal deelcollecties van hoge kwaliteit. De voorwerpen zijn beschreven in het museumbestand, maar deze informatie is niet toegankelijk voor een groot publiek. Eind jaren tachtig is het Museon begonnen met de ontsluiting van een aantal deelcollecties van de afdeling Volkenkunde via tentoonstellingen en de uitgave van een serie catalogi om de collectie bij een breder publiek bekend te maken. In deze serie verschenen inmiddels vijf kleine uitgaves, die echter vooral een toelichting geven op het onderwerp van de tentoonstelling en minder het karakter van een catalogus hebben. In het catalogus-gedeelte van de boekjes wordt een twintigtal objecten uit de desbetreffende deelcollectie summier beschreven en toegelicht.

Als gevolg van financiële kortingen van de kant van de gemeente Den Haag heeft het Museon de serie stop moeten zetten. Het museum vraagt in het kader van de Cultuurnota 1997-2000 subsidie (f 49.000 per jaar) om de uitgave van deze deelcatalogi te kunnen voortzetten. Het gaat daarbij om de deelcollecties Zaïre, Peru, Woodabe (Niger), Toradja (Sulawesi), Inuït (West-Groenland) en Ndebele (Zuid-Afrika).

Conclusie

De Raad is van mening dat het subsidieverzoek van het Museon niet in aanmerking komt voor een structureel rijkssubsidie, aangezien er niet sprake is van een meerjarige activiteit noch van een project dat een landelijke uitstraling of voorbeeldfunctie heeft.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,196

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Museum voor Volkenkunde

Inleiding

In het Transit-plan probeert het Museum voor Volkenkunde in Rotterdam antwoorden te geven op maatschappelijke vragen die een sterk veranderende samenleving aan de uitgangspunten en positie van het volkenkundige museum stelt. In Transit liggen de accenten op nieuwe museale functies en produkten en staan presentatie en kennisoverdracht centraal. In het presentatiebeleid laat Transit zich leiden door het begrip 'cultuurontmoeting'.

Beoordeling

De Raad heeft met grote belangstelling het Transit-plan van het Museum voor Volkenkunde gelezen. Inhoudelijk bevat het plan ten aanzien van het uitgangspunt Intercultureel een aantal vernieuwende ideeën en ook is er sprake van een duidelijke visie.

De belangrijkste doelstellingen van het plan zijn de versterking van de presentatiefunctie voor specifieke publieksgroepen, versterking van de kennisfunctie door inhoudelijke bijdrage aan onderwijsprojecten, collectie-uitbreiding met oog op het presentatiebeleid, verzamelen, gebruiken en beschikbaar stellen van nieuwe cultuurdragers, het aangaan van structurele en incidentele samenwerkingsverbanden en verkenning van de markt van elektronische media.

Het museum heeft zijn sporen inmiddels verdiend bij het ontwikkelen van programma's die aansluiten bij het multiculturele karakter van de samenleving. Toch is het plan in dit stadium nog vrij moeilijk te beoordelen. Naar de mening van de Raad zou het museum een beter uitgewerkt voorstel moeten maken, onder meer ten aanzien van het tentoonstellingsprogramma. Ook zou het museum gezien de omvang van het project in de gelegenheid moeten worden gesteld om enkele proeftentoonstellingen te maken.

In het plan wordt aangegeven dat binnen de bestaande ruimtelijke en financiële randvoorwaarden de missie, doelstellingen en activiteitenprogramma van Transit niet te realiseren zijn. Om van incidentele activiteiten structureel beleid te kunnen maken en de publieke effecten te bereiken die het museum voor ogen staan, is verruiming van de beschikbare middelen een voorwaarde. Voor de realisering van Transit is een forse uitbreiding van de publieksruimtes noodzakelijk. Daarvoor is een eenmalige investering van f 10 mln nodig en een verhoging van het exploitatiebudget met circa f 0,85 mln per jaar. In het plan wordt weinig gezegd over de ontwikkeling van de eigen inkomsten van het museum.

Conclusie

De Raad adviseert vanwege de vernieuwende elementen in het plan en de voorbeeldwerking die van het project kan uitgaan aan het museum een subsidie ter beschikking te stellen als impuls voor de verdere ontwikkeling van de ideeën. Het komt de Raad echter oneigenlijk voor via een structureel subsidie een oplossing aan te dragen voor het probleem dat een lokale overheid, die de primaire verantwoordelijkheid draagt, niet op wil lossen. Derhalve is alleen een in de tijd gelimiteerd investeringssubsidie, met daaraan verbonden de conditie dat de gemeente Rotterdam in belangrijke mate de financiering van de overige benodigde middelen en structurele lasten op zich neemt, voor de Raad acceptabel.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000

Gevraagd subsidie 1997-2000 1,600

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW

en in miljoenen guldens)

Nationale Stichting De Nieuwe Kerk

Inleiding

De Nationale Stichting De Nieuwe Kerk in Amsterdam ontving vanaf 1979 jaarlijks subsidie van het voormalige ministerie van WVC uit middelen die de directie Welzijn ter beschikking stelde. Na de vorming van het Ministerie van VWS en heroriëntatie op de kerntaken heeft dit ministerie een einde gemaakt aan deze subsidierelatie. In het voorliggende beleidsplan wordt in het kader van de Cultuurnota 1997-2000 een structureel subsidie gevraagd van f 0,35 mln per jaar.

Beoordeling

De stichting zorgt behalve voor het behoud van het monument de Nieuwe Kerk ook voor een zinvolle herbestemming van dit gebouw, dat zich op een unieke locatie in Amsterdam bevindt. De kerk is door het gevoerde beleid een belangrijk forum geworden voor vele maatschappelijke en culturele activiteiten. Het publieksbereik is zeer breed; jaarlijks bezoeken circa 400.000 mensen de tentoonstellingen en evenementen die in de kerk worden georganiseerd. Aan de benadering van specifieke doelgroepen wordt per project aandacht besteed. Bij het tentoonstellingsbeleid, dat inhoudelijk gevarieerd van opzet is, wordt enerzijds geprobeerd (meestal grote) projecten over te nemen die elders zijn voorbereid en anderzijds eigen tentoonstellingsideeën in samenwerking met derden te realiseren. De vormgeving van de in de kerk gehouden tentoonstellingen is doorgaans van hoog niveau.

Conclusie

De Raad is onder de indruk van de kwaliteit van het beleidsplan en van wat de stichting de afgelopen jaren met relatief weinig overheidssteun heeft weten te realiseren. Met die financiële steun wordt een groot bedrag aan eigen inkomsten gegenereerd. Teneinde dit beleid de komende jaren te kunnen voortzetten, adviseert de Raad het gevraagde structureel subsidie aan de Nationale Stichting De Nieuwe Kerk toe te zeggen. Wel is de Raad van mening dat de Nieuwe Kerk uitsluitend in aanmerking komt voor subsidiëring wanneer het samenwerkingsprojecten met Nederlandse musea betreft voor de presentatie van onderdelen van de Collectie Nederland.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000

Gevraagd subsidie 1997-2000 1,420

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Nederlandse Federatie van Vrienden van Musea

Inleiding

De Nederlandse Federatie van Vrienden van Musea (NFVM) is een overkoepelend orgaan van vriendenorganisaties van musea. Er zijn thans 200 (en niet 120 zoals in de adviesaanvraag staat) organisaties aangesloten bij de Federatie. De taak van de NFVM is het ondersteunen en bevorderen van het vriendenwerk bij de Nederlandse musea.

Beoordeling

Het belang van het vrijwilligerswerk dat door vrienden en vriendenverenigingen wordt gedaan in de Nederlandse musea is evident. Door de inzet en ondersteuning van vrienden worden belangrijke aanvullende middelen gegenereerd voor musea en kunnen veel extra activiteiten worden gerealiseerd. Sommige instellingen zouden zonder de inbreng van een actieve vriendenvereniging niet eens kunnen bestaan. De Federatie vervult als overkoepelend orgaan een belangrijke rol bij de behartiging van de belangen van vriendenorganisaties en ondersteuning van het vriendenwerk door de publikatie van brochures, de uitgave van een bulletin en het opstellen van richtlijnen.

Conclusie

Voor alle beoogde activiteiten in de planperiode hoopt de Federatie extern financiering te kunnen vinden, met uitzondering van de kosten ten aanzien van de administratie (f 10.000 per jaar). Hoewel hij overtuigd is van het belang van het werk van de Federatie en van vriendenverenigingen in het algemeen adviseert de Raad het subsidieverzoek van de Federatie niet te ondersteunen. Vanwege het belangenbehartigende karakter van de werkzaamheden acht de Raad het voor de hand liggend dat de (geringe) kosten voor de administratie opgebracht worden door de leden van de Federatie zelf.

De Raad wil daar een punt van overweging aan toevoegen. In het verleden is de oprichting van een Nederlands Museuminstituut herhaaldelijk ter sprake gekomen. Mede tegen de achtergrond van het subsidieverzoek van de Federatie wil de Raad de gedachte aan een dergelijke centrale organisatie ten behoeve van de Nederlandse musea nogmaals onder uw aandacht brengen. De museumwereld zal naar de mening van de Raad niet alleen in facilitaire zin maar ook in beleidsmatig opzicht hiervan de vruchten kunnen plukken. Bovendien zal een hechtere organisatie ook de positie van het museumveld kunnen verstevigen. De Raad is uiteraard gaarne bereid daarover verder mee te denken.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,040

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Stichting Nationaal Rijtuigmuseum

Inleiding

De Stichting Nationaal Rijtuigmuseum in Leek heeft als doelstelling het bewaren, bestuderen en presenteren van historische rijtuigen met toebehoren als onderdeel van de museale Collectie Nederland. De stichting wordt niet structureel gesubsidieerd door het Ministerie van OCenW en vraagt een meerjarig subsidie aan ten behoeve van een nationaal depot op het gebied van rijtuigen, sleden en verwante collecties.

Beoordeling

Het museum heeft nu 66% van het nationale erfgoed op het gebied van rijtuigen onder zijn hoede (262 van de 400 rijtuigen in ons land) en beoogt op termijn het nationaal centrum op dit gebied te worden. Regelmatig benaderen musea het Rijtuigmuseum met het verzoek hun rijtuigencollectie op te nemen, daar rijtuigen veel ruimte en specifieke zorg behoeven. Nieuwe bruiklenen kunnen momenteel niet worden geaccepteerd. Gestreefd wordt naar de bouw van een depot waarin 90 tot 100% van de Nederlandse museale rijtuigen past en van waaruit wisselcollecties kunnen worden samengesteld.

De voorbereiding, bouw en inrichting van het Nationaal Rijtuigdepot is een project met een looptijd van vier jaar. Het museum verzoekt de Staatssecretaris de kosten te subsidiëren, die gemoeid zijn met het logistieke deel van deze operatie. De kosten betreffen voor het grootste deel personeelslasten (van de behoudsmedewerker), verhuizing, registratie, conservering en verwerking op CD-I. In de periode 1997-2000 zal een volledig geautomatiseerde catalogus tot stand komen, die voor bezoekers te raadplegen is in de studiezaal via CD-I apparatuur. Het is de Raad echter onduidelijk op welke manier dit project zou kunnen fungeren als 'pilot project'.

Opgemerkt wordt dat de in het beleidsplan genoemde adhesiebetuigingen ontbraken.

Conclusie

De Raad onderschrijft de gedachte van het Nationaal Rijtuigmuseum om te komen tot een centrale depotfaciliteit voor rijtuigen. Deze gedachte is niet alleen zinvol omdat de opslag van rijtuigen veel ruimte in beslag neemt en specifieke eisen stelt, maar ook vanwege de bundeling van deskundigheid en expertise op dit terrein. Het is de Raad echter niet duidelijk waarom het Rijtuigmuseum zijn depotcapaciteit zou moeten uitbreiden ten gunste van andere eigenaars en daarvoor een beroep doet op de rijksoverheid zonder dat die eigenaars een bijdrage leveren aan de daarvoor gemaakte kosten en aan de kosten voor opslag en onderhoud. In dat geval blijft uiteraard wel een investeringsbedrag

noodzakelijk om de uitbreiding te financieren. De helft van het gevraagde bedrag zou, naar het oordeel van de Raad, op die titel beschikbaar moeten worden gesteld door het Ministerie van OCenW.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,800

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Tropenmuseum

Inleiding

Het Tropenmuseum in Amsterdam is een onderdeel van het Koninklijk Instituut voor de Tropen (KIT). Enkele jaren geleden is met de Minister van Ontwikkelingssamenwerking een financieringsovereenkomst gesloten voor het beheer van de museumcollectie, tentoonstellingen en evenementen en kennisoverdracht aan het onderwijs. Het museum heeft een actief tentoonstellingsbeleid en organiseert daarnaast vele andere activiteiten voor een breed publiek. Met de andere grote volkenkundige musea in Leiden en Rotterdam wordt samengewerkt en vindt afstemming plaats ten aanzien van programmering en collectievorming.

Beoordeling

Het Tropenmuseum heeft zich door het gevoerde beleid met uiteenlopende activiteiten en evenementen ontwikkeld tot een belangrijke ontmoetingsplaats tussen de verschillende culturen in de Nederlandse multiculturele samenleving. Sinds 1993 is het Tropenmuseum bezig alle semi-permanente exposities te vernieuwen. In het kader van de Cultuurnota 1997-2000 vraagt het museum meerjarig subsidie voor de realisering van twee projecten:

1. de totstandkoming van de tentoonstelling Islamitisch Cultuurgebied (inclusief de ontwikkeling en uitvoering van participatieprogramma's voor het onderwijs) en
2. de totstandkoming van een volwaardig museum voor kinderen met een multiculturele programmering en volledige openstelling voor onderwijs en individuele bezoekers.

De informatieve en educatieve programma's bij de tentoonstellingen zijn kort maar helder uitgewerkt. Het plan voor de tentoonstelling over het Islamitisch Cultuurgebied bevat naar de mening van de Raad meer vernieuwende elementen dan het plan voor het kindermuseum. Dat laatste is ook minder uitgewerkt en bouwt meer voort op wat er al is en kan, hoe waardevol ook, in die zin ook geen nieuw beleid genoemd worden. Voor het huidige Kindermuseum heeft de Raad overigens grote waardering.

Conclusie

De Raad waardeert beide projecten en heeft er alle vertrouwen in dat de beoogde doelstellingen haalbaar zullen blijken. Met name de plannen voor de tentoonstelling Islamitisch Cultuurgebied zijn sterk vernieuwend. Dit plan is ook het meest uitgewerkt. De Raad beveelt aan het subsidieverzoek voor dit onderdeel, ook al vanwege de verwachte voorbeeldwerking, te honoreren.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000

Gevraagd subsidie 1997-2000 1,500

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*
